CELLA SERGHI
ÎN CĂUTAREA SOMNULUI URIAŞ

Întâmplările de necrezut pe care vreau să le povestesc pornesc, în aparenţă, de la un fapt neînsemnat: o pană de motocicletă în preajma lacului Siut-Ghiol. Spun în aparenţă, căci dacă explozia camerei ne-a făcut să ne oprim înainte de ieşirea din comuna Ovidiu, tocmai când ne pregăteam să trecem calea ferată care duce spre Năvodari, cauza adevărată a întâmplărilor care urmează e prietenia care s-a legat într-o tabără de pionieri, cu zece ani în urmă, între Emil şi Dinu şi prietenia lor cu mine.

Pe atunci tabăra de la Mamaia era în marginea şoselei, pe stânga, când veneai dinspre Constanţa. Pe dreapta, plaja cu nisipul îngrămădit în dune. Marea, deşi nu se vedea din curtea imensă a taberei, era o permanentă prezenţă prin briza ei sărată, prin zgomotul valurilor pe care le auzeam zi şi noapte. Vântul sufla, cerul se însenina ici-colo şi soarele îşi aşternea păturile lui de lumină în acea vară mai mult înnourată. Într-una din acele zile reci, când copiii n-aveau voie să iasă pe plajă şi cu atât mai puţin să intre în mare, pescăruşii se plimbau ca la ei acasă pe fâşia lată de nisip udată de mare, mărind sentimentul pustiului. Barca salvamarului care de obicei se legăna pe mare, păzind cu străşnicie porţiunea până la care aveau voie să ajungă înotătorii (căci ceilalţi erau mai uşor de supravegheat), era acum trasă la mal. Mă îndreptam spre cele două corturi din rogojini, unde marinarii salvamarului, cerberii Cernega şi Sadabalip îşi ţineau unele lucruri de-ale lor (îngăduindu-mi şi mie să las acolo o pătură, o carte, treningul, costumul de baie) când deodată, cu tot vuietul valurilor, am auzit că cineva strigă… Era instructorul de pionieri cu bluza umflată de vânt şi părul vâlvoi care mă întreba prin semne de la mare distanţă dacă nu am văzut doi pionieri. Am dat din cap, negativ. Instructorul se îndreptă spre barca salvamarului. Numai de nu s-ar fi întâmplat vreo nenorocire, m-am gândit îngrijorată; dacă instructorul voia să ia barca pe vremea asta şi să pornească singur înseamnă că nu era de glumă şi că băieţii

fuseseră căutaţi peste tot. Dar iată că din barcă răsar capul oacheş şi cel bălai, cravatele roşii ale lui Emil şi Dinu, iar în spatele lor şapca albă a bătrânului Sadabalip. N-am apucat să ajung acolo, că instructorul şi cei doi pionieri au trecut pe lângă mine şi am auzit cum povesteau ceva despre un somn uriaş. Unul din ei spunea:

— Sadabalip l-a văzut cu ochii lui, altul adăuga cu aceeaşi pasiune:

— Să-l întrebaţi pe Cernega.

Mezinul unor ţărani cu mulţi copii de pe malul Snagovului, Dinu crescuse printre schifuri şi caiace şi luase parte, sufleteşte bineînţeles, la toate antrenamentele şi întrecerile dintre Dinamo şi Steaua. Din tot ce spunea – şi era mare vorbăreţ – reieşea că dintre toate bogăţiile ţării cea mai importantă e cânepa şi că toată această bogăţie se află acolo la ei, la Snagov. După Emil nimic nu era mai important decât construirea şoselelor. (fiindcă tatăl lui lucra la şosele). În jurul lor se strângeau o mulţime de cravate roşii şi ochi de toate culorile urmăreau ca la un meci de ping-pong cum se înfruntau. Eu notam în caiet, aproape stenografic, sporovăiala lor.

— Cultura cânepei! zâmbea Emil cu superioritate, atâta ştii tu, a existat de când lumea cânepa. Nu cânepa a schimbat faţa lumii.

9

Dar Dinu nu se lăsa:

— Nu vorbesc de recolta plantei în sine. Asta ştie orişicine… Dar pe urmă… S-o pui la baltă la topit… Să faci snopi mari, să le fixezi cu nişte prăjini de fundul lacului şi să pui bolovani ca să stea sub apă, crezi că asta e uşor?

Emil căuta să-l întrerupă, dar Dinu nu se lăsa:

— După ce o scoatem din baltă o uscăm, o meliţăm, adică o tocăm pe un scaun de lemn care are fixat pe el un fel de cuţit din lemn de frasin. Pe urmă abia scoatem

9

fuioarele care se torc.

— Scoatem, tocăm, meliţăm. îl ironiza Emil. Parcă toate le-ai face tu.

— Surorile mele. Dar când e treabă mai multă. şi arătându-şi braţele oacheşe, subţirele: uite ce muşchi am făcut.

— Mare lucru să scoţi nişte fire dintr-o buruiană, căuta Emil să-i domolească verva.

— Ce ştiţi voi ăştia de la oraş? Cumperi cămaşa şi gata. Voi meciurile le vedeţi la cinematograf. Cumpăraţi bilet şi atât. Ehei, dacă aţi şti voi ce muncă serioasă e. sportul şi cât antrenament cere. Eu sunt toată ziua acolo cu ei, cu campionii, toate întrecerile se fac pe lac, în faţa casei noastre. Să vezi, cum se apleacă peste vâsle, cu câtă putere şi îndârjire trag de ele şi ce frumos despică apa cu schifurile. În urmă rămâne o dungă învolburată care se despică în două şi odată vezi două valuri în formă de V care ajung până la mal, chiar la casa noastră. Eu trec lacul înot cât ai clipi. Tata a făcut o lotcă de toată frumuseţea, l-am ajutat şi eu.

— Mare lucru, se strâmbă Emil. O lotcă! Doar sunt şi eu de la Galaţi, de la Dunăre, şi ştiu ce-nseamnă o barcă. Baţi nişte scânduri după un tipic pe care-l ştie toată lumea.

— Ba deloc, se îndârjea Dinu. Nu-i deloc treabă uşoară.

Numai ca să faci crivacele, adică coastele şi e socoteală mare. Întâi alegi lemnul; trebuie să fie uscat, de frasin sau de stejar, şi fără noduri. Când le croieşti trebuie să ai grijă s-o faci numai în lungul fibrelor şi pe urmă îndoitul, se face la abur. Nu trebuie să greşeşti niciun milimetru. Dacă nu te ţii fix după şablon nu iese barca balansată.

— Cum adică „balansată”? întreabă un dolofan pistruiat.

— Balansată, înseamnă pentru cei care cunosc treburile astea, că toate dimensiunile trebuie să aibă o legătură între ele, explică Dinu sigur pe el. De la etravă şi până la etambou, adică de la provă şi până la pupă, coastele au mărimi diferite de la mic la mare şi de la mare la mic. Diferenţa dintre ele nu e făcută la întâmplare. Totul e socotit la fix, la precizie. Altfel, barca nu are o formă

perfectă, înaintează greu pe apă; sau se răstoarnă sau nu calcă bine între valuri.

— O fi, dădu din umeri Emil, dar la urma urmei unde ajungi cu o barcă. Pe când şoselele la care lucrează tata… Tu ştii ce e o şosea cu asfalt?

— Mare ispravă, o şosea fără gropi şi fără pietroaie, lipită pe jos cu ceva negru peste care poţi să umbli şi desculţ. Asta e tot.

Am intervenit de partea lui Emil.

— Dacă există şosele asfaltate, atunci tot ce le trebuie oamenilor care lucrează în fabrică şi uzină ajunge cât ai clipi de la ţară la oraş. Iar îmbrăcămintea, uneltele de care au nevoie sătenii ajung uşor, repede, de la oraş la sate, şi dacă are fiecare ce-i trebuie merge şi treaba cu spor. La oraş se fac tractoare pentru ţărani şi ţăranii cultivă grâu şi porumb pentru lucrătorii din industrie. Fără şosele e greu. Noi aveam câteva şosele pe care le-au făcut suedezii mai de mult. Nu ne-au arătat secretul. Dar nici noi nu ne-am lăsat, am încercat în toate felurile, am făcut var stins ca o alifie sau ca o pastă de dinţi şi l-am amestecat cu bitum, adică cu un fel de smoală fiartă la 90 de grade peste care am turnat o cantitate anume de apă. Totul era să nu greşeşti cantităţile.

9

— Cum le greşeşti, cum nu mai iese asfaltul, completă Emil. La început toţi erau atenţi la var şi la bitum, ca şi când asta era cel mai important, când colo pocinogul s-a dovedit la apă.

— Dar ce, apa nu se măsoară şi ea? puneai cât e în baltă, clipea Dinu, neîncrezător vrând să-l prindă cu ocaua mică.

— Ba da, tocmai că se măsura şi totuşi nimeni nu înţelegea unde e clenciul. Şi atunci tata s-a gândit: nu cumva se taie alifia aia din malaxor aşa cum se taie maioneza? Ia să turnăm, a zis el, apa cu binişorul, aşa cum se picură untdelemnul la maioneză.

Dinu pufni în râs. Alţii îi ţinură isonul. Ici-colo se auzi: maioneză… ha, ha, ha!…

— Degeaba râdeţi. Tata m-a luat şi la Hârşova, unde a lucrat numai la şosele cu subif, vara trecută, dar să nu credeţi că n-au fost şi acolo peripeţii destule.

— Ce fel de peripeţii? a întrebat dolofanul pistruiat.

— Tata ajunsese mecanicul grupului electrogen de la uzina electrică. Un în de 50 de cai de toată frumuseţea

făcut la noi în ţară. Uzina asta punea în mişcare toată staţia compusă din patru malaxoare, trei betoniere şi mai trăgea şi apă din Dunăre.

— Apa era tot pentru asfalt? întrebă Dinu, de data asta curios şi el.

— Sigur, se trăgeau zilnic câteva vagoane cu electropompa. dar să vezi ce s-a întâmplat cu subiful. După ce s-au turnat primii kilometri de probă şi se aştepta să se întărească, pentru ca să fie cilindrat cu compresoarele, tot subiful ăsta proaspăt a crăpat. Şedeau toţi opăriţi. Inginerul era la Bucureşti. Când s-a înapoiat nu s-a speriat deloc. Dimpotrivă. Foarte bine, a spus, aşa trebuie să crape, asta înseamnă că s-a deshidratat cum trebuie şi s-a pierdut apa aşa cum scrie la carte, şi punte la urmă la cilindrat cu compresoarele de a ieşit o şosea ca în palmă…

— Acum lucrează la Cernavodă? l-am întrebat.

Toate privirile s-au îndreptat spre mine.

— Înainte de a veni aci, am stat câteva zile la Cernavodă – ca să scriu un reportaj. Se desfăşoară acolo vaste cercetări arheologice. Un grup de studenţi conduşi de cercetători de la Institutul de Arheologie din Bucureşti au identificat pe unul din dealurile pleşuve şi arse de soare din preajma oraşului o aşezare neolitică; cu vreo şase sute de ani în urmă, ea fusese locuită de o populaţie de crescători de vite şi pescari. Urmele locuinţelor lor, mormintele, idolii, uneltele găsite în pământ au intrat în atenţia tuturor, iar specialiştii aşteptau că odată cu concluziile aduse de cercetători, unele probleme importante ale originii şi modului de trai al oamenilor din aceste meleaguri să fie lămurite. În timpul cercetărilor o secţie a dat peste câteva grote săpate în malul stâng al

Dunării. Cercetările lor s-au făcut cu ajutorul muncitorilor de pe şantierul de drumuri, căci tocmai din acest loc se scotea apa pentru asfalt, cu ajutorul unor moto-pompe.

— Acolo lucrează tata, spuse Emil, încântat.

— … L-am cunoscut. E un om calm şi foarte curajos şi dârz. Şi către ceilalţi: admiraţia lui Emil pentru tatăl său e perfect justificată.

Emil mă privea cu recunoştinţă. Dinu, cu bănuială.

— Seamănă cu tatăl lui ca două picături de apă şi-l cheamă tot Emil.

Dar copiii se îmbulzeau cu întrebări despre grote.

— Şi ce s-a mai descoperit?

— Şi cum sunt grotele?

— La început s-a crezut că este vorba de amenajări ale populaţiei neolitice de pe dealuri, dar apoi s-a văzut că nicio urmă materială, nici măcar un ciob, nu trădează folosirea grotelor de către aceştia. S-a constatat pe de altă parte că grotele sunt naturale, săpate de curenţii puternici ai fluviului în epoca revărsărilor. Şi totuşi, anumite praguri săpate în piatră, de o formă foarte regulată, au lăsat sub semnul întrebării satul lor. Ele nu au putut fi cercetate până la capăt, căci apele au crescut în urma ploilor şi au inundat grotele.

Copiii nu mai aveau răbdare, voiau să vadă „măcar muzeul de arheologie din Constanţa, iar Emil şi Dinu voiau o excursie la Histria.

Şi mult aşteptata zi a venit în sfârşit. O dimineaţă întreagă cravatele roşii au urmat pas cu pas, dintr-o sală în alta a muzeului, pe directorul muzeului sorbindu-i cuvintele, notând în caietele lor explicaţiile lui. Totul li se părea demn de reţinut, de notat. Totul era extraordinar…

Copiii au văzut pe rând uneltele de piatră cioplită şi un os vechi de zeci de mii de ani, descoperite prin părţile Dobrogei, ca şi oasele animalelor, specii uriaşe care au trăit pe aceste meleaguri şi s-au stins de mult. Au văzut apoi unelte de piatră şlefuită, topoare, cuţite, vârfuri de săgeţi, vase de lut cu ornamentaţii minunate.

Din epoca întemeierii cetăţilor greceşti au descoperit

cu emoţie şi uimire printre exponate, banii de argint ai Histriei, sculpturi monumentale în marmoră albă, inscripţii, iar mai apoi, dintr-o epocă mai nouă, aceea a stăpânirii de către imperiul roman al Dobrogei, uneltele cu care trudeau în ateliere şi pe ogoare sclavii pentru huzurul stăpânilor.

Discuţiile au continuat pe drumul de întoarcere la tabără. Seara, la adunarea pionierească, organizată, s-a luat hotărârea de a vizita un şantier arheologic. În aplauzele întregii tabere a fost fixată o vizită la Histria pentru duminica următoare. Conducerea taberei a trecut la organizarea acestei „expediţiiiar în aşteptarea ei, pasiunea mea arheologică făcea noi şi noi „victime”.

Am plecat la Histria de dimineaţă şi, după vreo două ore de drum, pe şoseaua care şerpuieşte paralel cu marea, fără a se vedea valurile ei, dar simţindu-i mereu briza, sub soarele arzător al Dobrogei, am ajuns pe şantier. Împreună cu un tânăr arheolog am colindat prin ruinele oraşului, pe lângă zidul mare de incintă, am trecut prin poarta cu pragul adâncit de urmele roţilor carelor care au intrat în cetate acum două mii de ani, apoi prin cartierul comercial al oraşului, pieţe, vechile străzi pavate cu blocuri de piatră. Între Emil şi Dinu mă minunam şi eu, deşi nu le vedeam pentru întâia dată, termele cu instalaţii de apă caldă; bazilici, iar sus pe promontoriul scăldat altă dată de valurile mării (înainte ca gura lacului Sinoie îngustându-se până la sugrumare să condamne cetatea la decădere[1]),

---

1Timp de şapte secole Histria a fost port la mare, pe malul unui golf. În acest golf se vărsa un mic braţ al Dunării (Dunăvăţ). Cu timpul mâlul adus de acest braţ şi curenţii marini care bat paralel cu coasta au tot strâmtat gura golfului, până ce au sugrumat-o, transformîndu-1 în actualul lac Sinoie, care mai comunică printr-o portiţă cu marea, cu apa, doar de câţiva zeci de metri adâncime. Cetatea izolată de mare a decăzut şi a dispărut, părăsită fiind treptat. Un zid gros, zidul oraşului înalt de patru metri şi lat de 4-5 m reparat într-un moment dramatic din istoria oraşului - invazia goţilor - sec. III, era noastră, cu coloane de marmoră sparte, cu scaunele de piatră luate din teatrul oraşului... Nu au găsit
la repezeală, alte materiale.

ruinele celei mai vechi construcţii, descoperite până acum la Histria, templul cu o vechime de douăzeci şi cinci de secole…

Impresia de pustiu a oraşului, în cadrul dobrogean, se schimba ca prin atingerea unei baghete magice, prin povestirile arheologului care ne conducea. Despre activitatea comercială cu şapte secole înainte de era noastră pe aceste meleaguri, despre corăbiile îndrăzneţilor marinari care brăzdau întinsul mării Negre, despre atelierele active din oraş, în care se lucrau vase, bijuterii, ţesături, unelte, arme etc., pentru a le schimba cu populaţia din teritoriul înconjurător, despre negoţul cu peşte, grâne, vinuri, uleiuri, despre palatele de marmoră ale marilor dregători de la

Histria, despre jocurile în cinstea lui Apollo şi a lui Dionysos, şi mai ales despre cel mai rentabil comerţ practicat de histrioţi, acela cu miile de sclavi, aduşi aici de căpeteniile războinice din interiorul Dobrogei şi mai apoi vânduţi şi transportaţi pe mare până în cele mai îndepărtate colţuri ale Mediteranei – nu ne mai săturam ascultând…

Vedeam monumentele ridicate după cucerirea romană, zidurile stricate şi reclădite în grabă de locuitori, cu frânturi din sculpturi de marmoră în vremea invaziei goţilor (sfârşitul veacului al III-lea al erei noastre) şi parcă totul părea o poveste fantastică.

La câteva puncte de pe şantier continuau lucrările. Se săpau şanţuri adânci, se dezveleau temeliile unei case, se îndepărta molozul de pe străzi vechi. Pe un anumit sector, în apropierea pieţii mari a ruinelor oraşului din epoca elenistică, era o mişcare neobişnuită.

Doi profesori, înconjuraţi de câţiva studenţi stăteau în jurul unei plăci de marmoră, care fusese găsită chiar atunci, căzută la baza ruinelor unui edificiu public. Muncitorii care au dezgropat-o şedeau alături odihnindu-se satisfăcuţi.

Arheologii discutau între ei.

Emil, cu ochii aprinşi de curiozitate, căuta să

înţeleagă despre ce e vorba şi spre mirarea mea intră chiar în vorbă cu cel mai în vârstă dintre profesori. Ba chiar, prinzând curaj, îl rugă în numele nostru, al tuturor, să ne spună care e importanţa inscripţiei de pe placa descoperită chiar atunci.

Într-o linişte desăvârşită, arheologul se adresă copiilor:

— Întâmplarea a făcut – şi întâmplarea îşi are uneori rostul ei în arheologie răsplătind din plin anii de muncă încordată – să găsim azi o inscripţie care pe vremuri a fost încrustată în zidul edificiului public ale cărui temelii le mai vedeţi. Inscripţia a fost dedicată de cetăţenii Histriei unui compatriot al lor, pe nume Nostratos, fiul lui Anexatios, şi datează după cât ne putem da seama acum din prima jumătate a sec. I, înaintea erei noastre. Inscripţia se dovedeşte a fi de un mare interes pentru istoria oraşului Histria, destul de puţin cunoscută în această vreme şi dincolo de ea, pentru istoria strămoşilor noştri, deoarece pomeneşte de evenimente în care au fost amestecaţi Dacii. Ca să vă spun în două cuvinte despre ce este vorba, inscripţia continuă ipoteza unei răscoale a sclavilor daci din cuprinsul cetăţii, răscoală care a durat timp îndelungat, a prilejuit lupte înverşunate, şi a pus, la vremea ei, sub semnul întrebării însăşi existenţa cetăţii. Conducătorul răscoalei trebuie să fi fost acest Roxa… Atâta se vede aici… Roxa… Dar numele e incomplet.

Despre tulburări politice la Histria în această vreme avem cunoştinţe destul de vagi din alte izvoare, confirmate în parte de unele descoperiri arheologice care demonstrau că în prima jumătate a secolului I î.e.n. O parte din clădirile publice sau au fost dărâmate sau incendiate, iar zidul de incintă a suferit unele distrugeri. Inscripţia descoperită azi vine să confirme aceste indicii, precizând că armata histriotă, formată din mercenari şi contingente de cetăţeni, condusă de Nostratos, a luptat împotriva sclavilor răsculaţi, şi a salvat cetatea de primejdie. Din păcate inscripţia este incompletă şi o parte a datelor pe care le cuprindea, probabil de mare interes, sunt

deocamdată pierdute. În acest loc am degajat întregul moloz depus peste ruine şi nu mai sperăm să găsim cealaltă jumătate a ei. Există, totuşi, unele indicii, foarte incomplete, sau cuvinte izolate înspre marginea spărturii, care amintesc despre rolul jucat în această împrejurare de regele statului dac şi de forţele militare ale imperiului roman.

Într-o bună zi, poate, alte descoperiri ne vor ajuta să aflăm cu mai multă precizie desfăşurarea evenimentelor, soarta armatei sclavilor răsculaţi, rolul pe care l-au avut în aceste tulburări dacii şi acest ROXA... Pentru moment trebuie să ne mulţumim şi cu ceea ce am aflat.

Deci atunci, în tabăra pionierilor excursia de la Histria a prilejuit comentarii înflăcărate. În special enigma inscripţiei descoperite şi povestea sclavului dac răsculat împotriva asupritorilor a fost în centrul discuţiilor din fiecare seară...

Ce n-aş fi dat să pot afla adevărul întreg a celor petrecute cu secole în urmă. Dar că – într-o zi – vom contribui şi noi (Emil, Dinu şi eu) la dezlegarea acestei taine a trecutului nici nu-mi trecea prin gând. În după-amiezile ploioase le povesteam pionierilor despre viaţa extraordinară a sclavului Spartacus. Dar în mintea mea apăreau mereu acele litere misterioase ROXA. Să fi avut sclavul roman un frate la fel de curajos, pe aceste meleaguri, din Dacia ocupată, să fi existat şi aici o răscoală condusă de un fiu al poporului, de un viteaz?

Crâmpeie din viaţa taberei de la Mamaia îmi revin clar în minte şi trebuie să mă obişnuiesc cu ideea că tânărul care împinge acum viguros motocicleta în ploaie pe asfaltul lucios al şoselei este Emil, pionierul slăbuţ şi bălai de altă dată, care dispărea cu Dinu, prietenul lui, în bucătăria lui Cernega.

Cum s-a legat în vara aceea prietenia dintre Emil şi Dinu şi de ce se căutau unul pe altul, de ce dispăreau împreună, n-am înţeles la început. E drept că în primele zile nu vedeam decât deosebirile dintre ei; abia pe urmă mi-am dat seama că aveau în privire aceeaşi curiozitate şi

în toată fiinţa lor acelaşi neastâmpăr, aceeaşi participare pasionată la ceea ce se întâmpla în jurul lor.

Vizita la muzeul de istorie din Constanta care stârnise

9

Între ei nesfârşite discuţii, cărţile mele de arheologie, mica mea colecţie de pietre şi monede strânse la Cernavodă, pe care le-o arătam în mare taină, ca şi descoperirile uneori senzaţionale, în urma săpăturilor ce se făceau în Dobrogea şi despre care scriau şi ziarele pionieresti, credeam că i-a făcut să uite de somnul uriaş.

Dar iată că într-o seară când ne aflam strânşi în jurul focului de tabără i-am auzit în apropierea mea şoptind numele lui Cernega şi n-a trecut mult că au dispărut de lângă mine, apoi i-am văzut apărând de departe într-o pată de lumină a focului. M-am luat numaidecât după ei. Siluetele lor înalte, subţiri, s-au topit în întuneric. Am mers oarecum la întâmplare, dar curând am recunoscut drumul. Era undeva, nu departe, căsuţa pescarului. Deseori, după lungi plimbări poposeam acolo şi mâncam câte o ciorbă de peşte... Deşi bucătăreasa cantinei era nevasta lui Cernega şi aici ciorba era făcută tot de mâinile ei iscusite. Totuşi mi se părea de fiecare dată că în bucătăria lor, la lumina ultimelor opaiţe (Dobrogea se pregătea pentru iluminatul fastuos al neonului), avea cu totul alt gust. E drept că se mai întâmplase să-i găsesc acolo pe Emil şi Dinu dornici să asculte poveştile marinăreşti ale lui Cernega şi nu-i trădasem. Dar de data asta eram hotărâtă să ies din această complicitate. După emoţiile pe care mi le-au dat la prânz când am văzut grija instructorului care-i căuta, îndrăzneala lor de a pleca de la locul de tabără şi a se furişa până aici mi s-a părut că întrece măsura. De altminteri şi Cernega, un om tânăr, solid, un roşcovan sigur de el, părea acum mai stânjenit.

— E ultima dată, mă asigură Emil, uitându-se în ochii mei cu toată limpezimea privirii lui verzi.

— Pe cuvântul meu de pionier, întări Dinu, ducându-şi instinctiv mâna la nodul cravatei.

— O să ajungem la timp până nu se termină focul de tabără, mă asigură Emil.

— Am venit pentru un singur minut, trebuia să ştim dacă e adevărat, dacă cineva l-a văzut, făcu Dinu, ridicând privirea spre Cernega, dacă poate să existe un somn atât de mare.

— Există, spuse Cernega, cu toată convingerea, de curând…

— Adică anul trecut, interveni Dinu, ca să înţeleg mai bine.

— În 1952, reluă Cernega, făcându-se mai multe foraje pe coasta dintre Palazul Mare şi Ovidiu, s-au descoperit la o anumită adâncime adevărate izvoare de apă curgătoare. Introducându-se materii colorante, în scurt timp s-a constatat că apa Ghiolului se colora. De aici s-a tras concluzia că Ghiolul îşi datorează apa unor râuri subterane, care îl alimentează. Sunt sigur că prin locurile pe unde îşi face loc apa ca să pătrundă în Ghiol trebuie să se găsească şi cotlonul în care se adăposteşte şi somnul nostru.

— L-a văzut cineva? am întrebat.

— Chiar eu, făcu Cernega. Când îmi făceam serviciul militar şi eram în post ca santinelă la hangarele de la Hidro. A venit lângă mal, a scos capul din apă, a înşfăcat într-o clipă o raţă.

— Şi? se repeziră deodată Emil şi Dinu.

— Am tras cu arma după el, dar somnul s-a lăsat la fund ca un submarin. Din toată afacerea asta m-am ales doar cu o pedeapsă bună fiindcă am stricat muniţia fără mobil legal.

Despre toate acestea îmi aminteam acum, după aproape zece ani, când din pricina panei de motocicletă ne îndreptam spre casa aceluiaşi Cernega, pescar roşcovan şi voinic cu care în tabăra de pionieri, cei doi băieţandri aveau mereu tainice şi îndelungate convorbiri.

Cernega s-a bucurat grozav când ne-a văzut, fără să se mire câtuşi de puţin.

Bătrânul Sadabalip a picat şi el. Bucuria revederii a

fost stropită cu câte o ceaşcă de votcă… Le-am explicat că eram în drum spre Năvodari unde voiam să vizitez Oraşul Nou şi fabrica de superfosfaţi şi îngrăşăminte chimice, pentru a scrie un reportaj.

— Nu-mi închipuiam că am să-l întâlnesc pe Emil.

— Mi-a promis că va scrie şi despre construcţiile noastre, despre metoda cofrajelor glisante. Nu-i aşa? mi se adresă Emil.

Nu mai ştiu cum a alunecat convorbirea de la lucrările de construcţie la cele de hidrotehnică (studenţii din anul I de la facultatea de hidrotehnică făceau practică la Mamaia, şi locuiau în fosta tabără de pionieri) şi nu ştiu cum am ajuns la alimentarea ghiolului cu apă, la bogăţia lui în peşte şi iar la somnul uriaş.

— Am vorbit cu Dinu, începu Emil.

— Vara trecută făcea aici antrenament pe lac, îl întrerupse Cernega.

— Am făcut planul, ca în vara asta. urmă Emil.

Dar Cernega parcă-i ghicise gândul:

— Eu cred că somnul are peste 700 de kilograme.

Sadabalip, suspină ca pe vremuri:

— Greutatea este bârlogul, să-l găsim. Unde este bârlogul?

Cernega supărat dădu pe gât smucit un păhărel de votcă, se ridică brusc de la masă şi, cu spatele la mine, i se adresează lui Emil:

— Dacă vine cineva şi-mi spune la mare fix: „uite aici e vagăuna –, fac o plasă mare de gard şi-o scufund colo în apă, în aşa fel, că-i astup intrarea. Dihania n-ar mai putea intra în cotlon şi noi am prinde-o cu harponul.

— Dar ghiolul e mare, am îndrăznit să mă amestec. Cum poţi să-i găseşti ascunzătoarea?

— Şi fiindcă nu ştim unde este, înseamnă că nu există? mă repezi Cernega.

În clipa aceea am întâlnit privirea scânteietoare a lui Emil. Parcă era tot băieţelul de 11 ani, care fugise de la focul de tabără şi la fel ca atunci îmi dezaproba lipsa de fantezie.

— Ce-ar fi să încercăm? îl întrebă Cernega spre uluirea mea.

Acesta privea parcă prin pereţi, dincolo de ei, visător.

Cernega reluă:

— Ei, dacă aş avea cine să mă ajute… Demult îşi bate joc de toate năvoadele şi rupe toate pripoanele şi nu poate fi împuns nici cu cele mai iscusite harpoane.

Şi, încălzit poate de cele câteva păhărele de votcă, începu să-l ridice pe Dinu în slăvi.

— Ce băiat! Specialist la înotul pe sub apă; şi-a procurat toate aparatele. Vara trecută a explorat fundul plin de ierburi la Snagov.

— M-a invitat la el. Am stat o săptămână împreună şi ne-am gândit mult la vagăuna somnului uriaş, făcu Emil. Ce zici Cernega? Dacă am încerca. şi, ca pe vremuri, se uita în ochii lui Cernega.

Pescarul, după ce a tras câteva păhărele pe gât, ne-a încredinţat că el crede cu toată puterea în reuşita expediţiei, dar ne roagă să nu împărtăşim nimănui secretul vagăunei, atunci când vom da de ea, iar eu am înţeles cu mândrie şi emoţie că mă vede şi pe mine făcând parte din această teribilă aventură.

Bătrânul pescar Abidalipăadabalip, uitând de reumatismele lui, dădu fuga să mai aducă o sticlă de votcă şi pentru prima dată ciocni şi el cu noi.

Emil i-a telegrafiat lui Dinu.

Răspunsul a sosit urgent.

„De acord. Urmează scrisoare”.

Scrisoarea nu exalta de bucurie, ci cuprindea clar fapte precise:

„Am la îndemână trei aparate Acva-lung, de un model nou (a cărui butelie se umple prin simpla pompare la suprafaţă). Pot împrumuta o barcă pneumatică”.

În aşteptarea lui Dinu, am identificat în duminica următoare, împreună cu Cernega şi Emil, toate ascunzişurile malului de sud-est.

Dar sosirea lui Dinu la Constanţa se lăsa aşteptată. Ne-a lămurit curând, în urma unui aviz telefonic, că nu

poate întrerupe antrenamentul la Snagov şi deci expediţia organizată în căutarea somnului uriaş din apele lacului Siut-Ghiol mai trebuie amânată.

Am profitat cum nu se poate mai bine de acest răgaz şi am vizitat Mamaia.

Când spun „vizitat – cred că nu e ales prea bine cuvântul, deoarece trecând peste aspectul turistic de suprafaţă am căutat să dezleg taina cu care, ca la atingerea unei baghete magice, litoralul îşi schimbă de la o zi la alta înfăţişarea.

Emil era o călăuză ideală. Îl însoţise în fiecare an, în vacanţă, pe tatăl lui, care lucra acum la Şantierul de drumuri de la Constanţa şi Mamaia şi mă putea lămuri în toate problemele. Era uimitor numărul mare de prieteni pe care îl avea printre studenţii de la hidrotehnică.

Am aflat, astfel, în primul rând, că pe locul unde există acum modernul bulevard care arcuieşte elegant de-a lungul lacului Siut-Ghiol, legând Constanţa de Mamaia, altă dată nu existau decât nişte smârcuri pline de vegetaţie acvatică şi de mocirle nisipoase.

Munca oamenilor a făcut că într-o singură iarnă să se toarne în apă şi în bălţi mii de metri cubi de piatră din care s-a aşezat patul şoselei de azi. Peste acest pat de piatră, cilindrat cu grijă de zeci de compresoare, s-a turnat mai târziu covorul lucios al asfaltului. De altfel, condus de tatăl lui Emil am cercetat cu multă atenţie „Reiserulinstalat pe malul lacului şi care continua să toarne prin şubărul montat sub cutia de amestec câte o sută de tone de mixtură pe zi.

Am văzut cum monstrul acesta imens de metal înghite într-un vălmăşag de fum, de zgomote şi trepidaţii vagonete întregi de piatră spartă, de diferite sorturi, nisip de râu şi bitum.

Totul e numai mişcare tumultuoasă şi vuiet. Toba uscătorului înghite într-o cadenţă aprigă materialul pietros ridicat de cupele elevatorului de pe masa de amestec. Trecut prin flacăra injectoarelor şi curăţat de ventilatoare uriaşe de praf şi de fum, torentul de piatră încinsă este

ridicat din nou la silozurile de sortare, de unde la comanda chibzuită a unui singur om cade în cutia de amestec.

Am văzut braţele mari, cu gheare de oţel amestecând totul. Bitumul fluidizat de temperatura înaltă a cazanelor în care s-a topit curgea în răstimpuri regulate peste conglomeratul fierbinte amestecat de malaxor. O cupă mică, ridicată de un ascensor special, răstoarnă la fiecare două minute praf de calcar în cutia de amestec. Piatra scrâşneşte, prinsă între ghearele ce se învârtesc cu trosnituri surde. Încă un răstimp de câteva clipe şi mâna vânjoasă a mecanicului deschidea maneta de zăvorâre a cutiei de amestec. Într-un val înecăcios de aburi vineţi

9

asfaltul cade bufnind înfundat în bascula camionului de sub „Reiser”… În bubuiala cadenţată a motorului auzeam de sus de pe balconul metalic de comandă al cântarelor:

— Temperatura 146 grade. E bun! Dă-i drumu’…

Am mers şi eu cu basculanta până la locul de turnare.

Am văzut cum cupa din spatele maşinii – un fel de lighean mare de fier de 3 tone jumătate – se ridică dârdâind cu viteză, răsturnându-şi conţinutul. Am văzut cum mâini harnice şi pricepute întind asfaltul proaspăt peste macadamul albicios, cum îl controlează cu un şablon mare de lemn cât jumătate de şosea şi cum compresorul, cu mersul lui de du-te-vino, îi făcea ultima cilindrare.

Şi am avut neasemuita plăcere să fiu primul om care a călcat cu mândrie şi satisfacţie peste asfaltul încă unsuros şi fierbinte, pe această bucăţică de şosea care se năştea sub ochii mei… şi am început să scriu un reportaj sau poate va fi o nuvelă, cu titlul „Şoseaua.

După tainele „Reiserului –, Emil mi-a arătat pe viu ce înseamnă „hidromecanizare-Am privit cu luare-aminte dealurile mici de nisip negricios rămase în urma scurgerii apelor împinse cu putere prin tuburi nesfârşite. În locuri mai înalte, din coturi de ţeavă ţâşneau jerbe grele de apă noroioasă.

— Ce vedeţi aici, mă lămuri Emil, este nisipul mâlos

din fundul ghiolului sorbit de „dragarefulantă OIO şi împins prin conducte până la locurile de împrăştiere. După scurgerea apelor prin canale anume amenajate, nisipul este adus la aceeaşi cotă cu ajutorul buldozerelor (nişte tractoare mari cu un făraş în faţă).

Am înţeles că aşa se naşte terasa dintre mare şi ghiol.

— Şi pot să adaug, completă surâzând Emil, că între toate clădirile măreţe ce se ridică aici, n-o să existe nici urmă de nisip. Basculantele cară permanent un strat de pământ vegetal de cea mai bună calitate în care gazonul – aşa-zis englezesc – se simte ca la el acasă, la noi în Dobrogea. Iar tractoarele aduc din sud copaci vânjoşi cu rezerva respectivă de pământ prinsă în coroana rădăcinilor. E chestie numai de automacara. În câteva minute un arbore nou a apărut la locul dinainte stabilit pe planşa inginerilor. Dar în fond, ştiţi, toate astea ţin de şantierul „Spaţii Verzi”, şi eu... eu am făcut practică la „Drumuri”.

Am ţinut neapărat să vizitez „draga”.

De la distanţă nu pare cine ştie ce. O baracă verde, dreptunghiulară, care plutea în mijlocul ghiolului. Din spatele ei pornea o ţeavă lungă şi groasă arcuită peste nişte pontoane metalice. Se numesc „flotori”, mă lămuri Emil. Ţeava ajungea până la mal şi se pierdea printre grămezile de materiale de tot soiul ale şantierului.

— Asta e tot? am întrebat.

Şi atunci am auzit pe marginea ghiolului, chiar în dreptul nostru, clipocitul ramelor unei bărci care a tras la mal.

În barcă, în picioare, un tânăr brun, cu şort alb şi cizme de cauciuc. O voce prietenoasă şi clară, o mână întinsă.

— Sunt comandantul dragii NZ 12, indicativ OIO TEEH, la dispoziţia tovarăşei scriitoare. Am fost anunţat că a venit în „documentare”.

Mâna întinsă voia să mă ajute să păşesc în barca ce se legăna uşor peste valurile creţe şi mici ale ghiolului.

— După cum v-am spus lucrăm la 6.000 de volţi. Asta înseamnă înaltă tensiune, deci pericol mare. Mi se arătară o „celulă” şi un „tablou de comandă”. Adevărate dulapuri metalice, cu hebluri şi comutatoare în care sclipesc limbile jucăuşe ale indicatoarelor felurite.

Electricianul de serviciu ne arată că e bine apărat de trăsnetul electricităţii. Are cizme şi mănuşi dielectrice şi când lucrează la „tablou” calcă pe un covor special de cauciuc.

În spatele „dragii” sunt montaţi doi stâlpi metalici din care unul se propteşte în fund când celălalt e ridicat şi invers, imprimând întregului vas o mişcare de rotire parţială când pe dreapta, când pe stânga, în timp ce troliile trag cablurile ancorelor prinse de fund, realizând astfel înaintarea.

La draga OIO am mai văzut multe lucruri interesante. Am aflat despre „luleauade legătură a conductei cu „dragapropriu-zisă, de „oscilaţii sfericicare asigură împerecherea mobilă a conductelor montate pe trenul de flotori…

Voiam să încep să scriu reportajul, dar, seara când rămâneam singură, un fel de turbină centrifugă, îmi zvârlea gândurile mai la periferie, şi în centru apăreau când figura dacului Roxa… când bârlogul somnului uriaş.

Dar Emil voia să mă convingă să scriu despre cofrajele glisante.

— Cum un etaj pe zi?

— E o nouă metodă de a construi. Cu metoda cofrajelor glisante se ridică un bloc de zece etaje în zece zile.

Nu-mi venea să cred.

— Un etaj pe zi?

Mi-au trebuit mai multe vizite „pe cofraîşi convorbiri amănunţite cu tehnicienii de specialitate, ca să realizez toată ingeniozitatea acestui procedeu.

Gândiţi-vă, o formă de lemn cu pereţi dubli, care alcătuieşte întreaga împărţire a viitoarei clădiri şi care se ridică la zeci de metri înălţime de-a lungul unor tije subţiri

de oţel (puţin mai groase decât degetul cel mare) trase de nişte vinciuri hidraulice care se caţără pe ele ca nişte ursuleţi pe pom.

Constructorului nu-i rămâne decât să toarne în această formă, care se ridică la răstimpuri regulate, betonul necesar clădirii cu armătura respectivă, uşile, ferestrele şi toate cele necesare, iar blocul cel nou-nouţ răsare ca în basme de sub cofrajul mişcător, care-i abia mai înalt de un metru.

Într-o noapte m-am urcat pe scara bobului (ascensorul pentru materiale) la etajul al XI-lea (viitorul etaj XI al unei clădiri, la care se ridicase abia al III-lea etaj. Deasupra, cerul înstelat se mişca parcă odată cu uriaşa macara rulantă, care aducea prin văzduh cimentul. Luminile oraşului sclipeau şi ele ca o puzderie de stele, risipite pe coasta mării, până departe. Trepidaţia ascensorului îmi dădea senzaţia că mă aflu într-un scrânciob cu o legănare a cărei traiectorie ar fi fost cât cerul, pământul şi marea.

Dar ziua în care trebuia să vină Dinu şi să pornim în faimoasa expediţie se apropia şi până atunci trebuia să ne grăbim să identificăm ascunzişurile malului de Sud-Est.

Aproape în fiecare seară discutam aprins toate posibilităţile de a descoperi bârlogul somnului uriaş. Am analizat pe rând profilurile tuturor malurilor şi am ajuns la concluzia că nu sunt şanse de a descoperi ascunzătoarea somnului decât în partea de Sud-Est şi anume în dreptul capului de calcar care se termină în apele ghiolului, ceva mai la sud de insula pe care se pare că a fost surghiunit Ovidiu, acum 2000 de ani. Celelalte maluri nu prezentau prea mare interes: la est apa mică şi forfota bărcilor de sport ale vilegiaturiştilor nu par să atragă spre izolare bătrânul şi şiretul peşte; la nord o nesfârşită pădure de păpuriş al cărui plaur pluteşte peste fundul noroios, nu pare posibil să adăpostească vreo scobitură în care să încapă o dihanie lungă, probabil de 45 metri; la vest între termocentrala Ovidiu II şi insulă, malul e jos şi apa nu e prea adâncă; la sud pe unde Siut-Ghiolul se varsă în apele

Tăbăcăriei, fundul lacului e uşor vizibil în zilele cu apă liniştită şi clară şi s-ar fi văzut urmele vreunei galerii. Toate ipotezele duc cam numai la faleza calcaroasă a capului din sudul insulei Ovidiu, unde apele sunt mai adânci şi adesea colorate într-un alb lăptos, când valurile nordului vin să se lovească în pietrele albe ale malului. Şi în plus, după spusele lui Cernega, tot aici au apărut şi petele roşii când sondorii de la Palazu au aruncat „vopsele” în adâncul pământului pe care îl sfredeliseră.

La sosirea lui Dinu la Constanta, am avut din nou o consfătuire. A fost de fată şi Cernega, care părea mai neliniştit decât ne obişnuisem să-l ştim. Cu fraze trunchiate, greoaie, a încercat să ne arate, că ceea ce încercăm să facem nu este deloc uşor, că ghiolul a înghiţit câţiva pescari până acum şi că nu ar vrea în ruptul capului să ni se întâmple ceva din cauza lui. A mai adăugat că e foarte mişcat de faptul că înţelegem să participăm la această vânătoare deosebită numai din motive ştiinţifice, sportive şi scriitoriceşti.

Bineînţeles, rezervele şi avertizările lui Cernega nu au făcut decât să sporească febrilitatea noastră şi în special a lui Emil şi Dinu.

Din nefericire a mai trebuit să aşteptăm câteva zile pentru a fi liberi, întrucât Emil nu putuse obţine concediul de odihnă în aceeaşi zi în care Dinu intrase în vacanţă.

Totuşi nu ne-am irosit timpul zadarnic, făcând în fiecare după-amiază, până seara târziu, exerciţii de incursiune cu aparatele lui Dinu în lacul Tăbăcăriei, ceva mai sus de uzina electrică. Alesesem acest loc fiindcă era mai aproape de oraş, lipsit de curiozitate şi care să ne sâcâie cu tot felul de întrebări indiscrete şi mai ales fiindcă apa era mai caldă.

Era o duminică însorită. O briză uşoară încreţea suprafaţa ghiolului făcând să foşnească păpurişul de lângă mal, ca nişte suliţe semeţe de un verde crud.

Cernega ne-a primit la „şantierul lui. Aşa îi plăcea să-şi numească modesta casă ce şi-o construia acum, cu ajutorul lui Sadabalip şi a altor doi pescari din echipa lui.

După o gustare luată în grabă şi o duşcă de vodcă, ne-am suit în barcă. Hotărâsem mai dinainte ordinea în care vom lucra. Împărţisem malul în şase sectoare. În fiecare zi trebuia cercetată porţiunea respectivă pornind de la mal spre adânc. Barca urma la suprafaţă drumul înotătorilor făcut deasupra fundului. Doi dintre noi se afundau, în timp ce al treilea, alături de Cernega, urmărea mişcările celor din adânc. În caz de alarmă, consemnul era: ridicarea imediată la suprafaţă şi căţărarea în lotcă. De altfel, Cernega avea la îndemână două cuţite de măcelărie înfipte agresiv în crivace, un topor cu tăişul ascuţit groaznic, o cange şi nenumărate frânghii, sfori şi tot soiul de cârlige.

Am început scufundarea din dreptul golfului deschis spre Nord, pe care îl formează în stânga lui promontoriul calcaros. Deşi în dreptul malului apa e mică şi tot fundul golfului e plin de păpuriş, la o distanţă de circa 15 – 20 metri de mai se formează un prag abrupt, apa devenind dintr-odată foarte adâncă. După scurt timp am renunţat de a mai cerceta fundul dintre mal şi prag, dându-ne seama că nu putea prezenta niciun interes pentru noi. Astfel stând lucrurile s-a economisit un timp apreciabil pentru cercetarea acestei falii, care, pe măsură ce avansam către vârful promontoriului lua tot mai mult aspectul unui perete vertical. Controlul acestui perete, care cobora la o adâncime de 10 – 12 metri, era destul de anevoios din cauza lipsei de vizibilitate, treapta de sus formând o umbră alungită către centrul lacului, în pata de întuneric a căruia nu puteai distinge mare lucru. În plus apa era destul de rece. Niciunul din noi nu putea sta mai mult de zece minute şi simţeam cum ni se pun cârcei la picioare. Din cauza lipsei de antrenament simţeam la început o presiune puternică în urechi, apoi ne dureau timpanele. Cu toate acestea, nimeni nu şovăia, nu se gândea să abandoneze. Totuşi în prima zi a trebuit să întrerupem cercetările în jurul orei 3 după-amiază. Efortul făcut de toţi trei fusese peste puterile noastre.

În ziua următoare, la recomandarea lui Cernega am început lucrul către ora zece dimineaţa. Umbra faliei fiind

mai redusă, iar apa ceva mai caldă ca în ajun. Continuând cu aceeaşi tenacitate am ajuns ca până spre seară să facem turul aproape complet al capului calcaros, urmând permanent acelaşi perete, în care erau numeroase adâncituri şi scobituri, dar niciuna mai mare de dimensiunea unui butoi obişnuit. Numeroşi peşti se fereau speriaţi la apariţia noastră, sclipindu-şi solzii în mişcările ondulate pe care le făceau înotând.

Dar nici a doua zi nu a fost încununată de succes.

La consfătuirea care a avut loc seara, Cernega, văzându-ne cât eram de plictisiţi şi descurajaţi, ne-a făcut o comunicare pe care am socotit-o – în caz că ea corespundea realităţii – deosebit de interesantă. Era vorba de umbra

9

peretelui. Se pare că în numeroase rânduri se observase în adâncul apei ceva mai în larg de capul calcaros şi mai spre Sud, încă o umbră de acelaşi fel, ceea ce arăta că şi acolo există un perete ca cel pe care îl cercetasem lângă mal.

În ziua următoare, deci, încă de la ora şase, eram gata. Trebuia să aflăm dacă există sau nu o a doua falie în largul capului calcaros. Pentru asta, am hotărât să nu mai mergem pe „bâjbâiteca până acum, ci să folosim o metodă practică propusă de Cernega şi anume o sondă compusă dintr-un bolovan legat la capătul unei frânghii care avea să ne arate imediat toate denivelările succesive ale fundului.

Astfel înarmaţi, am pornit cu barca direct din dreptul capului pe o direcţie situată spre Sud-Sud-Est aleasă de Cernega după matură chibzuinţă. Dinu ţinea frânghia în mână în pupa bărcii, urmărind cum barca în drumul ei spre larg târa pe fund bolovanul-sondă.

După câteva minute, Dinu ne-a semnalat că ajunsesem la pragul cercetat de noi în ajun. Bolovanul cădea vertical spre fund, trăgând frânghia care-i aluneca uşor printre degete. Metoda era deci bună.

Barca a început să alunece din nou împinsă de vâsle, trăgând după ea sonda improvizată. Urmăream toţi cu

atenţia încordată privind capetele frânghiei din mâinile lui Dinu. Deodată, un şir de exclamaţii scurte ne-a făcut să tresărim:

— Aha! Am găsit! Aici e…!

Într-adevăr, frânghia care târâse oblic în pupa bărcii bolovanul de-a lungul fundului, acum dădea direct spre fund. După câteva clipe sonda s-a oprit. Emil, mai sprinten ca noi, a sărit în apă şi s-a avântat spre fund de-a lungul frânghiei. Am sărit pe rând cu toţii, afară de Cernega care a rămas să stăpânească lotca, gata să ne tragă sus în caz de nevoie.

La fund, se distingea slab din cauza umbrei, un perete întunecos, care se termina în dreapta şi în stânga prin două povârnişuri repezi. În faţa peretelui era prăbuşită o stâncă. Sonda noastră nimerise între perete şi stâncă, într-un fel de şanţ plin de alge şi buruieni acvatice. Am înotat cu toţii de-a lungul peretelui până sus la nivelul fundului superior, apoi din nou spre stâncă din faţa peretelui, când deodată Dinu, care se ţinea ancorat cu o mână de frânghia sondei, începu să facă semne arătând cu degetul spre fundul şanţului cu alge. Într-adevăr, mascată de stâncă din faţa peretelui. În partea de jos a acestuia se deschidea o galerie neagră şi ameninţătoare, înaltă de vreo doi, metri şi lată de trei, săpată boltit în zidul calcaros, cu o formă neregulată. În mişcările noastre repezi şi înghesuindu-ne în fundul şanţului am desprins câteva plante acvatice, a căror tulpini pline cu aer au început să plutească şi să se depărteze de noi cu iuţeală, înconjurând stâncă. Emil mi-a arătat, urmărind plantele, drumul ce-l parcurg. În primul moment nu am înţeles. Ceva mai târziu, privindu-l cum rupe câteva alge şi le dă drumul în gura galeriei, am înţeles. Un curent subteran, venit din galerie, împingea cu repeziciune algele smulse de el către stânca de la ieşire şi către centrul ghiolului.

Descoperisem deci râul subpământean de care vorbise Cernega şi pe care îl descoperiseră sondorii de la Palazu Mare în 1952.

Când am ieşit la suprafaţă eram vineţi de frig, dar plini de o bucurie tinerească şi năvalnică. Munca noastră fusese încununată de un prim succes.

Explorarea galeriei s-a făcut în aceeaşi zi, după ce am ţinut sfat mare în lotca lui Cernega.

În primul rând se impunea să fim foarte atenţi, deoarece era posibil ca acest canal subpământean să fie şi reşedinţa faimosului somn uriaş pe care îl căutam şi care, desigur, nu ar fi fost prea încântat de vizita noastră. În plus, din cauza adâncimii şi din cauza stâncii din faţa intrării în galerie, lumina era suficient de slabă. Am constatat însă că ochiul se adaptează repede şi în bune condiţiuni cu această lumină verzuie şi difuză, ajutat poate şi de reflexul pereţilor de calcar care au o nuanţă bătând în alb.

9

Spre surprinderea noastră, am constatat că galeria avea o lungime destul de mare pe care am socotit-o la 26 – 27 metri, înfundându-se la această distanţă printr-un perete de altă culoare mai închisă format probabil de o rocă ce nu putuse fi tocită de apa curgătoare a râului subpământean. Dar atunci, pe unde venea apa, al cărui curent îl constatasem la intrarea în galerie şi care mergea să alimenteze fundul ghiolului? Întrebarea aceasta nu ne-a chinuit prea multă vreme, deoarece i-am găsit destul de repede dezlegarea. Aproape de fundul galeriei, care de fapt semăna mai mult cu o simplă grotă subacvatică atât de des întâlnită în toate malurile calcaroase care au venit în contact cu apa, plafonul prezenta o deschizătură ovală, cu un diametru de aproape doi metri, a cărei culoare închisă se detaşa de nuanţa alburie a pereţilor.

Cum era şi firesc, am ieşit la suprafaţă şi i-am explicat lui Cernega cum stau lucrurile. La sfatul lui, am hotărât să nu începem investigaţiile în acest puţ vertical prin care curgea râul subpământean, până nu ne dăm seama de dimensiunile lui, prin sondare. Acest lucru nu ne-ar fi trecut niciodată prin cap, deoarece nu bănuiam că, dacă poţi măsura adâncimea unei ape când eşti la

suprafaţă, lăsând în adânc o greutate legată de capătul unei sfori, poţi face acelaşi lucru, fiind de astă dată la fundul apei, făcând operaţia în mod invers, adică legând de capătul sforii de măsurat în loc de o greutate care să cadă pe verticală în jos, o bucată de plută, care lăsată liberă, pleacă pe verticală în sus până la suprafaţa apei.

Această metodă ingenioasă am aplicat-o şi în cazul nostru. Sonda aceasta specială a fost fabricată în mare viteză de Cernega şi i-am dat drumul cu atenţie în interiorul puţului din fundul grotei. Spre surprinderea noastră, pluta s-a ridicat din ce în ce mai sus, trăgând după ea aproape toată sfoara din ghemul luat din barcă.

Ieşind din nou la suprafaţă ca să analizăm rezultatele sondajului nostru de jos în sus, am constatat că lungimea totală a sondei cu plută corespundea exact cu lungimea sondei cu bolovan, care ne servea în prezent şi de ancoră pentru barcă. Cu alte cuvinte, adâncimea apei din puţ corespundea cu adâncimea apei ghiolului în locul unde ne aflam. Gândindu-ne mai mult la acest lucru nu am putut ajunge decât la o singură concluzie valabilă şi anume că, râul subpământean nu curge în galerie respectiv – într-un mod continuu şi lipsit de accidente, ca apa dintr-o ţeavă de canalizare, ci probabil curge încet de-a lungul unui sistem de galerii în care există şi aer, dând astfel posibilitatea ca la ieşire să se aplice sistemul binecunoscut din fizică al vaselor comunicante. Iată de ce nivelul apei din puţ corespundea exact cu nivelul apei ghiolului.

Rămânea acum de constatat dacă ipoteza noastră era justă şi dacă într-adevăr deasupra puţului se afla o nouă grotă în care să se verse debitul normal al râului subteran care curgea prin pământ la o adâncime egală cu suprafaţa ghiolului.

La acest nou şir de cercetări am pornit însă în dimineaţa următoare.

Trebuie să recunosc că descoperirile noastre din ziua precedentă ne cam uluise. Nu eram niciunul din noi, obişnuiţi cu asemenea întâmplări extraordinare şi trăiam acum – deşi foarte calmi în aparenţă – într-o surexcitare

nervoasă deosebită. Inutil să spun că deşi eram toţi foarte obosiţi, nu am putut adormi toată noaptea decât foarte târziu în bucătăria lui Cernega. Lucru curios, chiar gazda şi călăuza noastră, care avea treabă cu ridicarea casei şi care ne atrăsese de fapt în această aventură pentru a-l ajuta să vâneze somnul uriaş, uitase cu totul de existenţa acestuia şi se frământa ca şi noi să afle taina acestui râu subteran, care de fapt era un lucru bănuit de toată lumea şi încă de multă vreme.

Cred că tocmai acestei surexcitări nervoase de care am pomenit mai sus i s-a datorat şi curajul pe care l-am avut de a pătrunde atât de adânc pe sub apă, în măruntaiele pământului şi de a ne avânta în sus, înotând aproape în întuneric prin puţul vertical din fundul grotei.

A doua zi, măsurând mai atent distanţa de la cea de a doua falie a fundului, unde descoperisem intrarea grotei şi până la mal, am constatat că aceasta este puţin mai scurtă decât lungimea grotei de sub apă, ceea ce arată că puţul din fundul ei vine exact sub promontoriul calcaros care pătrunde în apele ghiolului şi ale cărui stânci prăbuşite către capul lui au împiedicat apele râului ce-i curg prin interior, să se verse în lac în acel loc.

Ridicarea noastră în interiorul tunelului s-a făcut nu fără emoţii. Totuşi, îmbărbătându-ne fiecare prin prezenţa celorlalţi doi, am început să înotăm încet în sus. Cu toate că adâncimea, sau mai bine-zis înălţimea acestui puţ ne era cunoscută în urma sondajului nostru din ajun şi care era sensibil aceeaşi cu distanţa de la suprafaţa ghiolului şi până la intrarea în grotă, totuşi ni s-a părut o veşnicie până am ajuns cu bine la capătul ei, deşi afundarea noastră în ghiol, la aceeaşi adâncime, ni se părea o chestiune de câteva clipe.

Cu toate că ne aşteptam ca ajunşi sus să dăm de aer, faptul că la un moment dat am simţit că am scos capul afară din apă, deşi în jurul nostru continua să fie aproape întuneric, ne-a umplut de o emoţie copilărească, ce ne-a tăiat respiraţia pentru câteva secunde.

În sfârşit, când ne-am mai liniştit puţin, am început

să distingem ce era în jurul nostru. Deasupra capului, putând să-l ajungi cu mâna, se ghicea plafonul acestei noi peşteri, în care apa clipocea încet, lovindu-se de câţiva bolovani, rotunjiţi, înainte de a se scurge prin gura puţului spre fundul ghiolului. Înotând încet în susul curentului, care de altfel era foarte slab, am ajuns repede, cu labele ce ne erau fixate pe picioare, pe prundişul fundului. Ne-am scos măştile. Aerul era bun de respirat. Am înaintat aşa, ţinându-ne de mână şi cu apa până la piept. Apoi ne-am oprit cuprinşi de o panică subită, de frică să nu mai găsim gaura puţului prin care să ne întoarcem. Ne-am liniştit însă repede. Apa curgând la vale, nu aveai decât să te laşi dus de curent până în locul în care plafonul cobora într-o pantă oblică şi unde deschizătura puţului sugea apa într-un vârtej abia perceptibil.

În momentul acela ne-am dat seama de ce ni s-a părut atât de lung şi obositor înotul când ne-am ridicat la suprafaţă prin interiorul puţului. În afară de emoţia şi teama de necunoscut, am avut de înfruntat şi curentul apei care curgând în sens invers ne opunea o rezistenţă sporită la înaintare.

Totodată, am constatat că prin ochiul de apă prin care pătrunsesem în această peşteră superioară, se strecura un fel de lumină difuză, destul de greu perceptibilă, este adevărat, dar totuşi ceva care în întunecimea înconjurătoare reprezenta pentru noi legătura cu exteriorul, cu aerul adevărat şi cu lumina soarelui.

După ce ne-am revenit, am încercat să explorăm pe bâjbâite peştera nou descoperită. Plafonul, de unde la început puteai să-l atingi cu mâna, se ridica mai sus, scăpând investigaţiilor noastre totale. Apa, după ce curgea pe lângă nişte bolovani căzuţi probabil din plafon devenea din nou adâncă şi foarte lină, curentul ne mai simţindu-se aproape deloc. Datorită acestui fapt, a trebuit să renunţăm de a merge mai departe. De altfel ar fi fost o nebunie să te avânţi în întuneric, având mari riscuri, de data aceasta, de a nu mai găsi ieşirea. Ceva mai mult, nu ajunsesem nici măcar să avem ideea dimensiunilor aproximative ale

locului în care ne aflam, deşi ecoul înfundat al vorbelor noastre nu părea să arate că am fi într-o încăpere prea mare.

Am ţinut deci din nou sfat, aşezaţi pe stâncile ieşite din apă şi am hotărât ieşirea la suprafaţă şi revenirea a doua zi după ce vom fi procurat mijloace de iluminat, susceptibile de a suporta în bune condiţiuni transportul pe sub apă. De asemeni s-a mai hotărât păstrarea celui mai deplin secret asupra descoperirilor noastre. În afară – bineînţeles – de prietenul nostru Cernega, care îşi manifesta o nervozitate abia reţinută, necazul de a nu putea fi alături de noi datorită faptului că niciuna din măştile cu care plonjam în adânc nu-i venea, fiind înzestrat de la natură cu un cap ale cărui dimensiuni erau cu mult peste normal.

Pentru procurarea luminii ne-am oprit la o formulă din cele mai simple. Emil s-a repezit cu motocicleta la Baza de Utilaj care deservea şantierul la care lucra şi a confecţionat o cutie ermetică dintr-o ţeavă de fier de 3 ţoli, lungă de 70 de centimetri. La un cap s-a sudat un fund de tablă groasă, iar la celălalt s-a înghiventat un capac cu un filet interior confecţionat la strung. La proba făcută într-o cadă, s-a dovedit că apa nu pătrunde în tub, dacă i s-a strâns în mod convenabil capacul.

În tub am introdus două lanterne Focus de vânătoare, precum şi trei baterii cilindrice de rezervă. Astfel, pregătiţi, am pornit din nou la treabă.

A doua zi vremea era înnorată şi un vânt destul de rece bătea dinspre mare. Ghiolul avea valuri scurte care se izbeau de etrava bărcii producând nişte plescăituri brutale. Cernega se resemnase să ne aştepte sus. În ceea ce ne priveşte, este inutil de a mai arăta emoţia şi nerăbdarea cu care aşteptam să pătrundem – de astă dată cu lumină – în peştera de sus.

Dispozitivul nostru pentru transportul pe sub apă al lanternei de vânătoare s-a dovedit a fi foarte bun. Însăşi greutatea tubului de ţeavă dispărea în apă datorită principiului bătrânului Arhimede, iar tendinţa lui de plutire

era în mare parte anihilată din cauza greutăţii conţinutului. Datorită acestui fapt, transportul lui, atât prin galeria de jos cât şi prin puţ, s-a făcut fără nicio greutate.

Ajunşi sus, Dinu a deşurubat capacul cu mişcări febrile şi, scoţând prima lanternă, a dat drumul primului fascicol de lumină.

Priveliştea pe care am avut-o nu a fost din cele mai încântătoare. Plafonul destul de jos deasupra apei se ridica până la maximum doi metri şi avea un aspect neregulat ca o hrubă părăsită. Toată peştera nu era mai largă de zece metri. Pe pereţi se vedeau distinct mai multe urme care indicau niveluri succesive ale apei, fapt care nea dus la constatarea că nivelul actual este cel mai scăzut. Analizând acest lucru, am ajuns la concluzia că pe întregul traseu al galeriilor pe unde curge apa se va putea circula, existând un strat de aer între nivelul actual scăzut al apei şi nivelul maxim arătat de dunga de pe pereţi. Diferenţa dintre cele două nivele era de circa 60 de centimetri, fapt ce ar fi putut permite o plutire a bărcii de cauciuc adusă de Dinu de la Bucureşti.

Continuând cercetarea, cu amândouă lanternele, în direcţia opusă puţului prin care venisem, am constatat că plafonul se lăsa din nou până a putea să-l atingi cu mâna, acel loc corespunzând cu un prag de piatră în apă, după care apa devenea din nou adâncă. Plafonul era foarte neregulat, cu găuri şi denivelări şi nu i se putea aprecia din locul nostru înălţimea exactă. În acelaşi timp, această nouă grotă era cu mult mai largă decât prima. În fund, se găseau mai multe guri negre. Era imposibil de văzut dacă apa râului curgea prin toate aceste galerii, sau numai printr-una singură.

Aspectul era în general sinistru şi nu avea nimic din strălucirea altor peşteri înzestrate cu stalactite şi stalagmite. Aveai mai curând impresia că te afli într-o pivniţă uriaşă inundată de o apă tăcută şi neagră. De asemeni, nicio vietate nu părea să populeze această apă pe care nu plutea nimic, care să-ţi dea impresia că e în

mişcare.

Cred că au trecut mai bine de două ore cât am studiat cu lanternele pereţii albicioşi ai peşterii, stând în apă până la brâu, şi cu masca aparatului de respirat agăţată de piept.

La un moment dat, ne-a cuprins un fel de nelinişte şi ne-am dat seama în curând care era cauza: ne era frig. Apa râului subpământean era desigur mai rece decât apa încălzită de soare a ghiolului şi începusem cu toţii să tremurăm de frig.

Am început să ne deplasăm către ieşire, când lanterna lui Emil, plimbându-şi cercurile de lumină în fundul din stânga al grotei de după prag, a luminat un fel de balcon săpat în peretele de calcar, la câteva palme deasupra nivelului actual al apei. În câteva clipe am fost acolo. Era o scobitură în mal, de dimensiunile unei odăiţe, la care apa nu ajungea, probabil, decât atunci când era la nivelul superior. Locul ni s-a părut foarte simpatic şi am hotărât să facem din el „bazade plecare a expediţiilor noastre viitoare. Cunoscând acum destul de bine locurile, ne era uşor să ajungem acolo chiar şi fără lumină. Era suficient ca de la ieşirea din puţ să mergi cu picioarele pe fund împotriva curentului până la pragul ce despărţea cele două grote, iar odată ajuns în adânc, să înoţi într-un arc de cerc de-a lungul peretelui ce-l pipăiai în treacăt cu mâna stângă, până ce ajungeai la balconul săpat în perete. Acesta era uşor de recunoscut după stâncă lucioasă care forma în acelaşi timp pardoseala şi „cheiul” către apa din peşteră.

După o scurtă deliberare, am hotărât să lăsăm ambele lanterne înşurubate în ţeava lor protectoare, la noua noastră „bazăde unde trebuiau să pornească expediţiile noastre viitoare.

În cursul discuţiilor ce am avut după această primă fază a descoperirilor noastre, am ajuns la concluzia că eram la un punct mort. Cu mijloacele noastre actuale, nu am fi putut înainta mai adânc prin labirintul de galerii şi canale care duceau către izvorul acestui misterios râu

subteran. După teoria lui Cernega, era vorba de un mic braţ al Dunării, care, în loc să coboare către Nord, odată cu apele bătrânului fluviu, o lua de-a curmezişul Dobrogei prin cine ştie ce crăpătură a pământului, aşezată, probabil, de-a lungul văii Karasu.

Dacă această ipoteză ar fi fost adevărată, ar fi însemnat că proiectata noastră călătorie să dureze mai multe zile, cunoscând că distanţa dintre Siut-Ghiol şi Dunăre este de circa 65 kilometri, fără să mai ţinem seama de eventualele

meandre pe care ar fi putut să le aibă reţeaua acestei galerii necunoscute.

Privind astfel faptele, a trebuit deci să ajungem la constatarea că aveam nevoie, în afară de barca pneumatică ce ne sta la dispoziţie şi de o mulţime de alte obiecte, ca îmbrăcăminte, unelte, diferite frânghii şi mai ales hrană, singurul lucru de care ne puteam lipsi fiind apa de băut, deoarece râul pe care ne propuneam să-l descoperim până la capăt, avea o apă limpede şi gustoasă.

Problema cea mai delicată era transportul acestor obiecte de la barca ancorată deasupra intrării în galeria din ghiol şi până la ieşirea din puţ în grota superioară nr. 1 şi depunerea lor pe malul uscat al „bazei noastre din grota superioară nr. 2.

După o matură chibzuinţă şi numeroase discuţii, s-a căzut de acord să folosim patru bidoane din tablă în care se păstrează de obicei vopseaua şi care se pot închide ermetic confecţionând o garnitură de cauciuc în jurul capacelor lor rotunde, care se închid prin presiune.

Dacă la experienţele de etanşeitate făcute cu aceste bidoane s-a ajuns la concluzia nemulţumitoare, tot atunci ne-am dat seama că întregul material ce aveam de transportat şi care nu suportă contactul cu apa, nu va putea încăpea numai în patru bidoane şi s-a trecut întâi la cinci, apoi la şase bucăţi. Astfel stând lucrurile, în afară de barcă şi de celelalte unelte ca lopată, târnăcop şi şpiţuri metalice confecţionate din fier-beton, fiecare din noi avea

în grijă şi două bidoane mari a căror dimensiune şi flotabilitate nu le făceau uşor de manevrat.

De asemeni, a fost nevoie să facem o provizie corespunzătoare de baterii pentru cele două lanterne, baterii ce trebuiau ferite cu cea mai mare grijă de umezeală, ca să nu se descarce.

Toate aceste preparative ne-au luat un timp preţios. Abia după trei zile am fost gata, după ce am revizuit de mai multe ori şi lista obiectelor introduse în bidoane. În afară de cutiile de conserve şi de biscuiţi am luat fiecare câte un trening şi un pulover, ciorapi groşi, două sticle cu rom, ţigări şi o brichetă. Cel mai greu de transportat până la baza noastră a fost barca pneumatică adusă de Dinu. Deşi dezumflată şi strânsă pachet, ea avea permanent tendinţa să plutească şi a fost o adevărată caznă până ce am reuşit s-o ţinem la fund, trăgând-o cu o frânghie.

Odată ajunsă cu bine „sus” am umflat-o numaidecât cu pompa auxiliară ce o aveam pentru acest scop, lăsând-o să plutească singură chiar peste vârtejul de apă ce se forma deasupra puţului. În felul acesta era foarte comod pentru noi să transportăm bidoanele, deoarece cum ieşeai din puţ pe lângă barcă, îţi aruncai povara în interiorul ei şi puteai să te laşi imediat să cobori spre fund, fără a mai fi nevoie de fiecare dată să tragi după tine prin apă greutatea pe care o remorcai tocmai de la suprafaţa ghiolului.

Cu toate acestea, transportul tuturor bagajelor, inclusiv barca pneumatică şi ramele, de la mal şi până la „baza noastră ne-a luat aproape o zi.

În sfârşit, a sosit şi ziua mult aşteptată.

Deşi Cernega era plecat pentru câteva zile la Jurilovca să-şi aducă cercevelele pentru casă, nu am mai avut răbdare să aşteptăm întoarcerea lui. Cum cunoşteam locurile la precizie şi cum totul era cărat „înăuntruam plecat înot de la mal, dispensându-ne de barcă. Era o zi splendidă de vară şi, privind o ultimă dată cerul albastru şi razele orbitoare ale soarelui ce se răsfrângeau în oglinda liniştită a lacului, cred că niciunul din noi nu a avut

presimţirea că multă vreme nu va mai avea prilejul să contemple această încântătoare privelişte.

Ajunşi la „bazăam făcut toate preparativele de plecare, îmbarcându-ne cât mai curând posibil în barca pneumatică. Din cauza lipsei de spaţiu, am fost nevoiţi să renunţăm la două bidoane pe care le-am lăsat pe mal, socotind că navigând la aer, chiar dacă ne vom uda îmbrăcămintea, va avea posibilitatea să se usuce.

Locul fiecăruia era dinainte stabilit: Dinu în prova bărcii lumina calea şi hotăra locul pe unde aveam de trecut; Emil, la mijloc, trăgea la ramă având la îndemână frânghiile şi o mică ancoră pentru imobilizarea bărcii în caz de nevoie, iar eu, la pupă, cu a doua ramă, având în grijă cea de a doua lanternă pentru a o aprinde imediat la caz că prima, mânuită de Dinu, s-ar fi întâmplat – dintr-un motiv sau altul – să se stingă.

Un lucru foarte însemnat îl constituia pentru noi păstrarea bateriilor electrice de rezervă. Le introdusesem pe toate, înfăşurate în hârtie poleită cu staniol, în tubul ermetic cu care transportasem la „bazălanternele. Şi tubul era în siguranţă la picioarele mele.

Călătoria noastră a început în jurul orei 9 dimineaţa, în ziua de duminică 12 iulie, exact la o săptămână după ce făcusem prima noastră descoperire în această palpitantă aventură.

Prima hotărâre pe care a trebuit să o luăm în navigaţia noastră subpământeană a fost aceea de a alege pe ce galerie urmează să ne angajăm ca să părăsim cea de a doua peşteră superioară. La sugestia lui Dinu, pe care îl socoteam ca un fel de comandant al expediţiei noastre, ştiind mai multă carte decât noi în multe domenii, am ales canalul din stânga pe care am avut impresia că vine un debit mai însemnat de apă. Trebuie să adaug, de altfel, că aveam cu noi şi o busolă şi la fiecare încrucişare de canale, direcţia ce urma să fie luată de noi se trecea cu precizie într-un carneţel, unde, căutam în acelaşi timp să însemnăm şi un profil rudimentar al plafonului.

Călătoria în sine nu era lipsită de neprevăzut,

deoarece decorul, deşi în general acelaşi, se schimba câte puţin la tot pasul. Aici treceam printr-un canal îngust de câţiva metri şi cu plafonul atât de jos încât era nevoie să ne aplecăm capetele ca să nu ne lovim de el, aici intram într-o încăpere largă, cu apa ca oglinda şi cu partea de sus înaltă până la 8 – 10 metri deasupra noastră. Mai în toate cazurile, în aceste mici lacuri subpământene se întruneau mai multe galerii venind toate din aceeaşi direcţie, adică Vest-Sud-Vest, întocmai cu direcţia de principiu în care avansasem şi noi. Cu alte cuvinte ne îndreptam pe sub pământ, pe firul acestui râu necunoscut, de la litoralul Mării Negre, către malurile Dunării.

Pe unul din aceste lacuri, unde am poposit pentru a lua masa de prânz şi unde un conglomerat enorm de stânci diferite forma un fel de insulă ce părea căzută proaspăt dintr-o gaură înfricoşătoare, care aici era foarte ridicată, am vorbit prima oară de sfârşitul probabil al călătoriei noastre de necrezut.

— Bănuiesc, a spus Dinu, că Cernega are dreptate şi că râul acesta subteran pe care plutim în momentul de faţă nu este decât un mic braţ al Dunării, care, prin nu ştiu ce capriciu al naturii, sau mai bine-zis al componenţei geologice a solului, a găsit cu cale că e mai comod să-şi sfredelească singur drumul de-a dreptul prin malul acesta calcaros, decât să ocolească pe la Brăila, Galaţi şi prin Deltă ca să se verse în mare tocmai sus la Sulina sau la Sf. Gheorghe. Însuşi drumul pe care îl străbăteam de câteva ceasuri, de la Est la Vest, pare să dea dreptate acestei ipoteze.

— Rămâne numai de văzut, a adăugat Emil, care în mod obişnuit nu este prea vorbăreţ, cum de ajunge apa din Dunăre prin cotloanele astea bune pentru înecat şobolanii.

— Nu văd decât două posibilităţi, am declarat eu intrând la rândul meu în conversaţie, sau există o spărtură în malul Dunării, necunoscută până astăzi, pe unde o parte din apă o coteşte spre mare, sau există mai multe pârâiaşe de infiltraţii care se formează sub fundul marelui fluviu şi care vin să se unească într-un lac mai mare de acumulare,

din care ia naştere râul acesta subteran.

— Prima ipoteză, mai completă Dinu, ar fi minunată pentru noi, deoarece ne-ar da prilejul unei călătorii unice şi fără mari greutăţi. Vă daţi seama ce vâlvă ar produce în lumea geologilor descoperirea noastră?

— Poate şi în lumea arheologilor, am şoptit.

— Cea de a doua ipoteză, şi care din păcate, pare cea mai verosimilă, ne va face să ne întoarcem la un moment dat, în clipa în care, dintr-un motiv sau altul, nu vom mai putea avansa.

— În orice caz, subliniază Emil, întoarcerea va fi simţitor mai uşoară, decât ducerea. În primul rând cunoaştem drumul şi în al doilea nu va mai fi nevoie decât să ne lăsăm duşi de curentul apei care ne va duce până la „baza” noastră de plecare.

Cred că discuţia s-ar fi prelungit mai multă vreme dacă Dinu nu ar fi dat semnalul de plecare. Trebuia să ne urmăm cu stricteţe programul şi să urcăm în susul apei minimum zece ore pe zi, deoarece bateriile lanternelor noastre stând permanent într-un mediu atât de umed tot s-ar fi descărcat în scurt timp, deşi lumina ar fi fost stinsă în timpul orelor destinate pentru odihnă.

Călătoria a continuat în tăcere, urmând cu atenţie cercurile de lumină ale lanternei lui Dinu care împroşca o lumină lăptoasă pe pereţii dinaintea noastră.

Ici şi colo, în afară de dungile paralele care marcau nivelurile succesive ale apei, apăreau, fie în pereţii laterali, fie în bolţile de deasupra noastră, tot felul de bolovani şi stânci, rotunjite şi lustruite de frecuşul apelor şi care, atârnând pe jumătate afară din alveola de pământ calcaros în care erau înfipte, păreau că stau gata să cadă în fiecare clipă.

Prima zi a călătoriei noastre de navigaţie subpământeană s-a scurs fără niciun incident.

La ora stabilită, am ancorat barca într-un loc intermediar, al cincilea sau al şaselea întâlnit de la plecare, în care dădeau mai multe canale. Ne-a atras în mod special atenţia o galerie mai mare ce pornea îndreptată exact spre

Nord şi care ne-a pus în încurcătură neştiind ce cale vom urma după odihna noastră: înainte spre Vest, spre Dunăre, sau la Nord pe canalul ce ni se ivise acum în cale?

De comun acord, a rămas stabilit ca direcţia de urmat să o hotărâm „mâine dimineaţă”.

Până atunci o masă bună, deşi era compusă numai din conserve reci, a fost foarte binevenită.

Ne pătrunsese însă frigul şi umezeala, deşi eram destul de bine îmbrăcaţi. După sfatul lui Dinu, o aspirină şi o duşcă zdravănă de rom ne-a mai înzdrăvenit puţin. Nu mai vorbesc că aveam febră musculară la mâini din cauza ramelor şi amorţeli şi cârcei puternici în picioare din cauza poziţiei nemişcate din barcă.

La câteva clipe după ce Dinu a stins lanterna, toţi trei am adormit profund.

Nu pot să-mi dau seama cât timp am fost cufundaţi în negura somnului, dar îmi amintesc că am înregistrat ca prin vis un zgomot ciudat produs ca de răsturnarea unei mari cantităţi de pietriş într-o apă. Deşi eram încă cu simţurile toropite de oboseală, am simţit cum barca noastră începe să salte pe nişte valuri scurte şi am auzit distinct clipoceala lor brutală, parcă izbeau înfundat aşa cum se întâmplase cu câteva zile în urmă, afară, pe ghiol, cu lotca lui Cernega când începuse să bată vântul dinspre Nord.

Deodată am auzit vocea lui Emil sugrumată de emoţie strigând:

— Aprindeţi lanterna! Nu simţiţi că barca e trasă de curent?

— Se prăbuşeşte galeria! se desluşi vocea gravă a lui Dinu.

Când am reuşit să aprindem lanterna, am constatat că barca noastră nu mai era în mijlocul locului unde o lăsasem. Atrasă de o forţă nevăzută, eram duşi de un curent de apă galbenă, în sus, pe canalul îndreptat spre Nord. Zgomotul auzit de mine prin somn se produsese cu adevărat. Un banc întreg de pietriş se prăbuşise din boltă, barând drumul spre lacul interior care nu se mai vedea. De

sus cernea cu nisip jilav într-o ploaie care ne orbea.

Nu am avut încă timpul să schimbăm vreo vorbă sau să căutăm a lua vreo măsură, când un uruit prelung şi o nouă prăbuşire de pietriş ne-a răsturnat în fundul bărcii. În acelaşi timp am auzit îngroziţi un zgomot asurzitor de cataractă şi am simţit că ne prăbuşim în gol, într-o avalanşă de apă amestecată cu pietroaie şi nisip.

Nu ştiu cât a durat cu adevărat prăbuşirea noastră, dar pentru fiecare din noi, ea măsura parcă veşnicia. Rostogoliţi, izbiţi, sufocaţi pe jumătate de apa şi pietrişul al cărui puhoi se revărsase în gol odată cu noi, am căzut aşa de-a lungul unui topogan înfricoşător care nu se mai termina, vreme îndelungată.

Senzaţia era năprasnică şi întunericul total care ne înconjura invadând parcă orbitele noastre, ne făcea să simţim gheara încleştată a morţii în jurul gâtlejului în care răsuflarea se oprise.

Deodată, am simţit o izbitură puternică în creştetul capului. O durere ascuţită, în acelaşi timp o toropeală ameţitoare m-a cuprins şi într-o frântură de clipă mi-am pierdut cunoştinţa.

Mi-am revenit târziu. Simţeam capul dureros şi fierbinte. Pipăind prin întuneric în jurul meu, fără să mă pot încă scula de jos, am dat peste un bloc colţuros de stâncă. Probabil piatra de care m-am izbit cu capul şi care m-a oprit în cădere. La primele încercări de a mă ridica am simţit un furnicar de durere prin tot corpul. M-am gândit cu spaimă la o fractură şi am început prin a-mi pipăi picioarele, apoi mâna, coastele mi-am dat seama că în afară de mici lovituri fără însemnătate, întregul meu sistem osos era în bună stare şi putea funcţiona normal. Capul nu părea însă bine aşezat pe umeri. Simţeam sângele coagulat pe frunte, de-a lungul tâmplelor şi pe gât – dar în situaţia tragică în care mă aflam, mi se păru că aveam nevoie mai mult de picioare şi de mâini sănătoase decât de cap, şi acest lucru mă consola în oarecare măsură.

Începusem să mă gândesc la soarta prietenilor mei,

când tocmai mi se păru că aud venind de undeva de departe un sunet înfundat şi prelung. Am ascultat din nou, cu inima bătând mai tare de emoţie. Zgomotul s-a repetat. Am auzit distinct o chemare ca aceea pe care o fac turiştii în munţi şi apoi mi s-a părut că disting numele meu.

Această chemare în bezna groaznică în care eram cufundat mi-a dat parcă puteri noi. Am căutat să ocolesc stânca în care mă oprisem într-un mod atât de puţin confortabil, când deodată am simţit că-mi fug picioarele într-un amestec de pietriş şi nisip care se rostogolea cu zgomot odată cu mine. Am perceput atunci – căci verbul a vedea este cu totul impropriu pentru o asemenea ocazie – că mă aflam pe o pantă extrem de înclinată formată din dărâmăturile galeriei prin care navigasem mai înainte.

Avalanşa de pietriş dezlănţuită fără să vreau de picioarele mele cobora odată cu mine producând acel foşnet caracteristic care era repetat de un ecou înfundat şi sinistru.

Ceva ciudat, deşi aş fi vrut să-i strig în ajutor pe tovarăşii mei ale căror chemări le auzisem distinct de două ori, mă simţeam incapabilă de a articula vreun sunet. Toată atenţia mea se concentrase la această alunecare ce mă purta la vale împreună cu o cantitate de pietriş ce se deplasase odată cu mine.

În sfârşit am auzit şi cel de al treilea apel. Era chiar numele meu dublat şi deformat de ecou. Dar bucuria fu şi mai intensă când zării la picioarele mele, undeva departe, luminiţa lanternei noastre dragi, ca un mic licurici salvator într-o mare de întuneric.

Cu toate forţele pe care mi le dăduse descoperirea prietenilor mei buni, care scăpaseră şi care mă căutau, mi-a trebuit mult timp ca să pot coborî până la ei.

Pe măsură ce mă apropiam, le strigam din răsputeri că vin la ei şi că sunt teafără.

Când am ajuns jos, mi-au strâns mâinile cu căldură, deşi – trebuie să mărturisesc – niciunul din noi nu avea mai înainte un caracter prea sentimental.

Cel ce ne-a adus la realitate a fost, bineînţeles, Dinu.

Cu autoritatea lui obişnuită a hotărât ce aveam de făcut.

În primul rând, a spus el, trebuie să ne controlăm dacă nu am suferit prea mari „avarii” fizice în faimoasa noastră prăbuşire, în caz afirmativ să căutăm să ne pansăm cu ce vom putea. La acest capitol trebuie să recunosc că rana capului meu a stârnit îngrijorări, emoţii. Emil propuse să-şi rupă cămaşa pentru a-mi confecţiona un fel de pansament. Am refuzat, socotind că o cămaşă poate fi mult mai utilă pentru a ne apăra de frig şi umezeală decât pansamentul unei răni care oricum urma, de nevoie, să se vindece singură.

În al doilea rând, ne-am cercetat starea îmbrăcăminţii şi am descoperit cu oarecare mulţumire că eram mai mult uzi şi murdari decât zdrenţăroşi, treningurile noastre suportând destul de bine încercările prin care am trecut.

Cea de a treia sarcină pe care ne-a trasat-o Dinu a fost recuperarea a tot ce a mai scăpat din bagajele noastre. Acest lucru – a subliniat el – trebuie să-l facem cât mai curând, deoarece nu putem şti cât timp mai avem lumină.

Şi atunci, cu toată oboseala, cu toate durerile noastre, ne-am apucat să căutăm la poalele râpei de prundiş peste care venisem de-a rostogolul, ceea ce se mai putea găsi din fostele noastre bagaje.

Primul lucru descoperit a fost barca. Deşi spartă şi strivită, era totuşi reparabilă cu peticele reci şi tubul de soluţie din buzunarul ce-l avea în interiorul ei. Pompa de umflat scăpase şi ea. Am găsit pe rând două din bidoanele noastre cu conserve, aparatele de înotat sub apă, pioletul şi frânghia. Nu s-a găsit cea de a doua lanternă şi ceea ce era mai grav, nu am descoperit tubul nostru din ţeavă care conţinea bateriile de rezervă.

Nu mai notez aici despre celelalte mărunţişuri, ca ceasul de mână a lui Emil – care era blindat contra apei – sau ca busola lui Dinu, care au rămas asupra posesorilor lor, dar în aşa hal de sparte şi turtite încât nu mai erau bune de nimic.

Când am hotărât să încetăm căutarea „inventarului” nostru de bord scăpat din avalanşa prăbuşirii ne-am aşezat la masă. După ce s-a deschis unica cutie de conserve destinată în acest scop pentru toţi trei, Dinu a stins lumina, ca să mai economisească bateriile.

După ce am terminat „masa”, am rămas mai departe la sfat pe întuneric. Emil care îşi găsise într-unul din bidoane ţigările şi bricheta, fuma. Punctul acela roşu care străpungea întunericul ne făcea bine, parcă ne simţeam mai puţin singuri, mai puţin pierduţi în bezna fără sfârşit a pământului. De aceea s-a luat hotărârea ca Emil să nu-şi fumeze ţigările decât în timpul acestor consfătuiri ale noastre care vor avea loc întotdeauna pe întuneric.

După câteva minute de reculegere, în care fiecare a lăsat să-i zboare gândul cine ştie unde, Dinu a început să vorbească.

— Dragi prieteni, ne-a spus el cam prea solemn, trebuie să recunoaştem din capul locului că suntem într-o situaţie foarte grea. Nu folosesc cuvântul de „disperată –, fiindcă el nu intră în vocabularul şi în concepţia noastră. În situaţia în care ne aflăm, din propria noastră iniţiativă, nu avem de partea noastră decât un singur lucru pe care îl socotesc de o importanţă majoră: sângele rece. Să folosim tot ce ne stă la îndemână ca să învingem necunoscutul şi să scăpăm teferi din aventura noastră.

— Nu este cazul să ne lamentăm. Nu ne-ar fi de niciun folos. Trebuie să fim oameni curajoşi, oameni de acţiune şi orice facem, orice întreprindem să fie gândit şi chibzuit sub toate unghiurile de vedere, curajos şi ştiinţific. De aceea eu propun următorul plan de acţiune:

1. Să ne păstrăm permanent moralul neatins. Să nu avem nimeni nicio clipă de şovăială sau de deznădejde. Suntem oameni ai timpului nostru… Oamenii noi nu pot să piară într-o asemenea încercare.
2. Să dăm cea mai mare atenţie sănătăţii noastre. Un om

bolnav printre noi poate aduce neplăceri mari şi

celorlalţi.

3. Să ne economisim forţele. Să nu uităm că într-un viitor

9

foarte apropiat vom fi subalimentaţi, căci odată proviziile noastre terminate va trebui să facem faţă numai cu aşa-zisele „resurse locale-Deci, niciun efort fizic cheltuit în zadar.

4. Trebuie descoperită cu orice preţ posibilitatea de a face foc. Din fericire, avem cu noi brichetele tale, Emil. Problema rămâne să găsim combustibilul. Odată cu asta, rezolvăm, şi parţial problema iluminatului pentru timpul când bateriile noastre se vor fi consumat.

5. În sfârşit trebuie să ne căutăm din timp posibilitatea de hrană cu ceea ce se găseşte în această vagăună de sub pământ.

După o pauză Dinu a adăugat:

— Vreau să vă împărtăşesc şi părerile mele împreună cu observaţiile sumare pe care le-am făcut cu privire la locul unde ne aflăm. După cât am putut să-mi dau seama până acum, ne aflăm într-o peşteră de dimensiuni neobişnuite, orientată de la Nord la Sud şi situată la o adâncime de circa 20 – 30 metri sub nivelul mediu al soarelui dobrogean. După câte am înţeles – deşi din păcate nu mă pricep la geologie – cred că avem de-a face cu o formaţiune veche, datorită unor cauze pe care pentru moment nu le cunoaştem şi care nu are nimic comun cu galeriile săpate în calcar pe unde am venit. Cred, de asemeni, că în această peşteră uriaşă, unde am zărit ceva mai la vale şi sclipirile unei ape, probabil un lac de acumulare, trebuie să existe anumite forme de viaţă oricât de rudimentare ar

9

fi ele. Nu trebuie să facem comparaţia cu canalele râului subpământean pe care ne-am început călătoria şi unde am constatat o absenţă a tuturor vietăţilor, deoarece bănuiesc că acest fenomen se întâmplă întotdeauna acolo unde viaţa nu este sigură, unde aceste vieţuitoare

inferioare – ca peştii sau batracenile – care percep uşor vibraţiunile primejdioase ale solului, au părăsit din timp locurile unde aveau să se producă prăbuşirile masive care ne-au adus pe noi aici. Deci în mod practic, trebuie să grăbim lipirea bărcii noastre pneumatice şi să ne apropiem de lacul din mijlocul peşterii pe care avem posibilitatea să ne deplasăm aproape confortabil şi de la care trebuie să aşteptăm hrana noastră viitoare. Totodată cred că este inutil să mai adaug că e bine să ne depărtăm cât mai repede de acest povârniş abrupt de pietriş şi nisip care la cea mai mică zdruncinătură se poate pune din nou în mişcare, acoperindu-ne de data aceasta definitiv.

Cum era şi firesc, discuţia noastră nu s-a terminat aici, şi deşi nu era „pe ordinea de zi" analiza cauzelor care au dus la prăbuşirea noastră, Dinu şi-a expus şi în această chestiune părerile lui.

— Bănuiesc, a continuat el, că prima prăbuşire s-a produs în timp ce dormeam în mijlocul lacului pe care ancorasem. Prăbuşirea s-a întâmplat la capătul galeriei cu direcţia Nord, în clipa în care stânca ce-o astupa, dislocată de infiltraţiile apei, a căzut în peştera în care ne aflăm. Apa care a început să năvălească în gol a atras şi barca noastră care plutea liniştită la numai câţiva metri de deschiderea canalului. Aproape simultan cu rostogolirea noastră în peşteră, s-a produs şi a doua prăbuşire a galeriei Nord care a astupat-o, oprind apa râului subteran de a se mai vărsa în peşteră.

— Dacă nu s-ar fi întâmplat şi a doua prăbuşire, a completat plin de înţelepciune Emil, cred că şi în clipa de faţă ne-am fi aflat sub duş...

— Şi încă ce duş, întării eu, care să-ţi cadă în cap de la vreo 20 metri înălţime.

9

— Este aproape sigur, adăugă Dinu, că asemenea prăbuşiri s-au produs de nenumărate ori înainte de acela care a avut cinstea să ne târască odată cu ea în măruntaiele pământului. N-aţi văzut povârnişul ăsta de pietriş cât e de mare? Dacă n-ar fi fost el, am fi fost

azvârliţi de sus, de unde s-a produs spărtura, ca într-o adevărată prăpastie.

— Că bine grăişi, oftă Emil, mare noroc am mai avut!

La această replică neaşteptată, cu toată situaţia tragică în care ne aflam, am izbucnit cu toţii în râs.

La propunerea lui Dinu, ne-am apucat cu mare sârguinţă să lipim locurile pe unde barca fusese spartă. Deşi tubul de soluţie fusese şi el strivit în mare măsură, conţinutul lui nu se întărise încă de tot, aşa încât am putut termina treaba în bune condiţiuni. Odată umflată, am coborât barca până la lac, uimindu-ne cât era de aproape. Am înţeles însă repede cauza pentru care nu-l descoperisem mai dinainte. Tot timpul am stat cu fascicolul luminos al lanternei îndreptat în sus, căutând să distingem ceea ce era deasupra capului nostru, iar ceea ce era în apropiata noastră vecinătate, ceva mai jos şi în umbră, ne scăpase privirilor.

Cu aceeaşi însufleţire am cărat şi bagajele, aşezându-le cu atenţie în fundul bărcii.

9

Când am terminat, Emil a avut ideea să încercăm gustul apei din lac. Părea limpede şi a fost bună de băut.

Mi-a venit atunci şi mie o idee: n-ar fi bine oare să facem o baie? Toată lumea a fost de acord şi bălăceala asta, „în nocturnă” cum spunea Emil, ne-a înviorat mult. La ieşirea din apă, am simţit că am călcat cu piciorul gol pe ceva cilindric, solid. Nici nu vă puteţi închipui cu ce bucurie am descoperit ce era: tubul nostru cu bateriile de rezervă. Fiind rotund, se rostogolise la vale de-a lungul povârnişului de prundiş în mişcare şi ajunsese înaintea noastră până în apa lacului. I-am deşurubat în grabă capacul şi am constatat cu satisfacţie că nu pătrunsese în interior niciun pic de umezeală. Toate bateriile erau uscate în învelişul lor de staniol.

După mai multe ore de odihnă în barca pe care o ancorasem în mijlocul lacului, am fost treziţi de vocea sonoră a lui Emil:

— Bună dimineaţa, cred că a sosit timpul să vă

sculaţi!

— Bine, dar de unde ştii că e chiar dimineaţă? l-am întrebat eu încă somnoroasă.

— E foarte simplu: am aici în stomac un ceas minuscul, dar de mare precizie. Clopoţelul lui îl aud numai eu. Cât de mic şi totuşi are un cuc... care rosteşte un cuvânt din două silabe: foame! Atunci ştiu că e ora 6 precis.

În timp ce mâncăm, Dinu ne comunică „buletinul" cu ultimele ştiri şi păreri personale.

— Nu poate fi vorba de a reveni la suprafaţă pe aceeaşi cale pe unde am venit. Chiar dacă am reuşi să ne ridicăm pe povârnişul de pietriş pe care am coborât de-a berbeleacul, tot nu putem ajunge unde s-a produs prăbuşirea şi chiar dacă prin imposibil am reuşi să ne ridicăm la verticală pe peretele peşterii până acolo, nu am reuşi mare lucru. În caz de săpătură, nu am reuşi decât să dăm din nou drumul apelor care ar năvăli peste noi.

Cred, a continuat el, că salvarea noastră este în altă parte. Peştera asta uriaşă în care există atâta aer respirabil trebuie neapărat să aibă vreo legătură cu exteriorul. Dacă va fi nevoie să săpăm, să facem acest lucru acolo unde avem, dacă nu certitudinea, cel puţin bănuiala că putem ieşi la lumină. Pentru asta, cel mai însemnat lucru pentru noi este să explorăm peştera în cele mai mici amănunte şi să găsim dacă nu chiar o legătură directă cu exteriorul, pe unde pătrunde aerul, cel puţin distanţa minimă de săpat ca să răzbim la suprafaţă. Până atunci însă obiectivele noastre principale rămân aceleaşi:

1. Procurarea de combustibil pentru foc şi lumină.
2. Descoperirea – sub o formă sau alta – a tot ce ne-ar putea hrăni.

Pentru moment îl uitasem pe Cernega şi somnul lui uriaş.

Expediţia pentru cunoaşterea peşterii am pornit-o dacă nu cu un sentiment de optimism, cel puţin cu conştiinţa că trebuie neapărat să ajungem la un rezultat pozitiv în încercările noastre. În acelaşi timp, un sentiment

nou pusese stăpânire pe gândirea noastră şi anume, acela al unei arzătoare curiozităţi.

9

Îndepărtându-ne de malul până la care ajunsese povârnişul de pietriş, primul lucru a fost să cunoaştem dimensiunea exactă a peşterii. Astfel, ne-am dat curând seama că pereţii care erau aproape verticali se aflau la o distanţă de circa 50 – 80 metri între ei. Bolta, foarte sus, nu putea fi cercetată cu privirile noastre, deoarece lanterna nu arunca o lumină suficient de înmănuncheată până acolo. Lacul ocupa aproape întreaga suprafaţă a peşterii, cu excepţia unei porţiuni înguste dintre maluri şi pereţi care erau formate din aglomerări de stânci prelungite. Dacă nu am fi avut posibilitatea de a ne deplasa pe suprafaţa apei, mersul pe aceşti bolovani şi stânci felurite ar fi fost aproape o imposibilitate. În fund, înaintea noastră, lacul ca şi bolta şi pereţii laterali se pierdeau în întuneric. Aveai impresia unui şanţ care se înfundase în pământ în timp ce bolta îi rămăsese întreagă. După părerea lui Dinu, care cercetase busola până în ultima clipă, direcţia acestei falii subterane era categoric Nord-Sud.

Pe măsură ce înaintam, bolta cobora din ce în ce mai jos. Puteam să o cercetăm cât se poate de amănunţit cu lanterna noastră. Nu prezenta nimic deosebit. Era un conglomerat de stânci despărţit ici şi colo de petice de pământ crăpat. Urme de vieţuitoare nu descoperisem încă. Totuşi avansam cu atenţie privind mereu cu luare-aminte în jurul nostru.

Vâslitul pe această apă, lipsită de val sau curent, se făcea în condiţiuni bune. Mica noastră barcă despica uşor apa cu un clipocit discret pe care îl ascultam cu plăcere. Într-un târziu plafonul peşterii a coborât şi mai mult şi în lumina lanternei am zărit un fel de pădure cu coroana răsturnată care ne tăia calea. Ne-am apropiat cu atenţie mărită şi-am constatat, nu fără oarecare surprindere, că perdeaua de odgoane şi frânghii din faţa noastră nu era decât o reţea de rădăcini de tot soiul care detectând apa

din adâncul peşterii se întindeau ca să o soarbă prin capilaritatea vaselor prin care orice plantă îşi hrăneşte masa de celule. Culorile lor erau felurite, de la un galben albicios, până la un roşu aprins, trecând prin toată gama de cărămiziu până la un cafeniu închis, aproape de negru.

— Iată materia primă pentru primul nostru foc, anunţă sentenţios Dinu. Unde sunt rădăcini vii, elastice şi pline de apă, trebuie să existe şi bucăţi uscate, moarte, bune pentru ars.

Chiar aşa şi era. Unele din rădăcini, de obicei mai groase şi de o culoare mai întunecată, se rupeau uşor cu un trosnet sec în mâinile noastre. În scurtă vreme am strâns o sarcină destul de mare, care deşi ne stingherea întrucâtva mişcările, eram fericiţi să o putem avea la bord.

Când Emil s-a întins din barcă să rupă ultima rădăcină, un fâlfâit precipitat s-a auzit în întuneric şi un stol întreg de ghemuleţe negre s-a desprins din părţile superioare ale rădăcinilor suspendate deasupra capetelor noastre, dispărând în întuneric. Urmărindu-le câteva clipe, cu fascicolul luminos al lanternei, ne-am dat seama că era vorba de o colonie de lilieci care, stând agăţaţi cu capetele în jos de cine ştie ce ramificaţie ale rădăcinilor aeriene, şi-au luat zborul în zigzag, fiind speriaţi de prezenţa noastră.

— Semn bun, a anunţat Emil. Se pare că Dinu are dreptate. Primele vietăţi au fost omologate.

— Cred, adăugai eu, că trebuie să existe cu siguranţă şi peşti în apa lacului. Nu de alta, dar, orice s-ar spune, socotesc că este mai gustoasă mâncarea de peşte decât friptura de liliac…

Plafonul peşterii s-a ridicat din nou şi după ce am trecut de bolta rădăcinilor am continuat să înaintăm pe apa liniştită a lacului.

Cum era şi firesc, descoperirea rădăcinilor care-şi croiseră drum printre stânci ca să ajungă la apa atât de necesară plantelor, ne-a prilejuit o discuţie aprinsă, şi ne gândeam ce satisfacţie am fi avut dacă am fi putut să identificăm plantele respective studiind structura rădăcinilor. Până la sfârşit am ajuns totuşi la o concluzie şi

anume, că grosimea stratului de pământ a scăzut în mod simţitor deasupra noastră, deoarece arborii de sus, aşezaţi probabil într-o vale, au putut să-şi trimită rădăcinile avide de apă până la adâncimea la care ne aflam. În sfârşit am ajuns la convingerea că în caz că nu găsim nicio altă posibilitate mai lesnicioasă de părăsire a peşterii subterane, în momentul în care vom fi siliţi să săpăm o galerie, sau mai bine-zis un puţ, pentru a ieşi la lumină, va fi imperios necesar să ne lăsăm călăuziţi de rădăcinile arborilor, care ne vor arăta fără greş calea pentru a ajunge din nou la suprafaţa pământului.

La primul popas ne-am grăbit să facem focul. Bucuria cu care priveam flăcările care pâlpâiau în capul incandescent al surcelelor este greu de descris.

Ne-am încălzit conservele şi ne-am ospătat ca într-o excursie obişnuită.

Ceva mai târziu, am luat lanterna şi am cercetat malul prin împrejurimi pentru a găsi câteva lespezi de piatră care să ne servească în viitor drept vatră pentru foc. Îndreptând din întâmplare lumina lanternei spre fundul apei, am găsit un stol de peşti mici şi negri înotând înspăimântaţi spre centrul lacului şi dispărând în mare viteză în întuneric.

În urma acestei descoperiri, cu adevărat senzaţională, i-am strigat pe Emil şi Dinu care se pregăteau de culcare în barcă, şi le-am comunicat un plan ingenios de pescuit cu ajutorul lanternei. După ce mi-am fixat bine locurile în minte, am intrat în apă pe întuneric, avansând circa 8 – 10 metri, până ce apa mi-a depăşit mijlocul. Cei doi prieteni au rămas la mal, străjuind o mică scobitură făcută de apă între stânci. Căutam să fac cât mai puţin zgomot şi după ce am lăsat să se liniştească apa în jurul meu, am aprins lanterna, îndreptând fascicolul de lumină întâi la verticală în jos, în faţa mea, apoi oblic în direcţia malului. După cum mă aşteptam, peştii care se aflau în apă în preajma mea orbiţi de lumină s-au repezit în întuneric în direcţia malului, deoarece începusem să mă mişc dinspre centrul lacului spre uscat. După semnele de

nerăbdare ale lui Dinu şi Emil, am înţeles că planul nostru reuşise. Sărmanii peşti, în fuga lor de lumină se înghesuiseră în scobitura dintre stânci de unde nu mai aveau pe unde să iasă. În câteva minute, am blocat cu câteva pietroaie legătura cu lacul. De altfel, după cum am constatat mai târziu, această precauţiune era cu totul inutilă, deoarece peştii, înnebuniţi şi orbiţi de lumina care se proiecta asupra lor, rămâneau ca paralizaţi cu capul lipit de stânca malului care nu mai putea să-i ocrotească şi se lăsau prinşi cu mâna.

Prada a fost bogată şi perspectiva de a mânca peşte proaspăt ne produsese o agitaţie care ne-a împiedicat multă vreme să putem dormi. De altfel, descoperirile noastre, care veniseră să adeverească presupunerile pline de înţelepciune ale lui Dinu, ne-au ridicat moralul şi ne-au făcut să avem convingerea din ce în ce mai întemeiată că vom ieşi cu bine din această extraordinară aventură.

Înainte de culcare Dinu a studiat cu lanterna înfăţişarea peştilor prinşi de noi. Făceau parte din familia guvizilor, de o culoare brun-roşcată, cu capul mare şi aripioarele în formă de evantai. Nu depăşea niciunul 10 – 15 centimetri în lungime. Ceea ce era foarte interesant însă la ei, erau ochii, de o dimensiune cu totul neobişnuită şi foarte bulbucaţi. Adaptarea la mediu, după cum explica Dinu, face întotdeauna adevărate minuni în această privinţă. Era deci natural ca peştişorii aceştia, în goana lor permanentă după hrană, să caute să-şi dezvolte în mod corespunzător organul vizual, forţat să vadă chiar şi prin întuneric. Se pare că acest lucru se întâmplă şi cu peştii care trăiesc în marile adâncuri ale oceanelor.

— Ba eu sunt cu totul de altă părere, interveni Emil, în explicaţiile lui Dinu. Vedem cu toţii că aici este o întunecime aproape perfectă. Nu văd cum ochiul unei fiinţe vii, oricât s-ar perfecţiona el, poate să perceapă lucrurile înconjurătoare într-o întunecime totală. Cum este ştiut că funcţia creează organul, ar fi de aşteptat ca ochii acestor peşti să se atrofieze cu timpul şi chiar să dispară, deoarece tot nu le servesc la nimic. Bineînţeles, în locul

văzului, s-ar dezvolta la maximum alte simţuri de percepere ale mediului înconjurător, bazat pe vibraţiile apei sau pe ceva asemănător. Eu cred că ochii exagerat de dezvoltaţi ai acestor peşti, demonstrează altceva. Fie că provenienţa lor în această grotă nu este de prea lungă durată şi ochii fac o sforţare disperată pentru a se adapta întunericului, ca văzând până la urmă că nu-l pot răzbi, să urmeze atrofierea, fie că există totuşi unele surse de lumină pe care noi nu le cunoaştem încă şi care explică cu adevărat această transformare.

Cred că această discuţie ar mai fi continuat încă mult timp, deoarece fiecare căuta să-şi amintească cunoştinţele de ştiinţe naturale, peste care trecusem cu toţii cu o condamnabilă uşurinţă, atunci când am avut prilejul să le învăţăm, dacă o exclamaţie a lui Dinu, care sta lungit în barcă cu faţa spre mal, nu ne-ar fi atras atenţia către ceva cu totul nou:

— Uitaţi-vă în fund pe dreapta, pe peretele de stâncă al peşterii nu vedeţi ceva alb? O pată mare de tot, care coboară până la stâncile colţuroase semănate între perete şi mal…

Am întors cu toţii capul şi având de multă vreme privirea obişnuită cu întunericul – deoarece toate consfătuirile şi discuţiile noastre aveau loc cu lanterna stinsă – am găsit repede pata albicioasă arătată de Dinu. Într-adevăr, cu cât o fixai mai multă vreme, cu atât îi vedeai mai bine contururile şi parcă îi percepeai şi o uşoară intensitate luminoasă.

După matură chibzuinţă, am ajuns la concluzia că nu poate fi vorba de o rază oarecare de lumină ce s-ar răsfrânge pe un perete stâncos, fiindcă prea era difuză şi de o nuanţă neîntâlnită în înmănuncherea spectrului solar, ce nu poate fi decât ceva fosforescent, întins pe o mare suprafaţă verticală.

Dezlegarea am avut-o după orele noastre de odihnă, când Emil şi cu Dinu au făcut o incursiune până la peretele grotei, escaladând cu greutate toate stâncile semănate în cale. S-au întors amândoi veseli şi plini de însufleţire.

Ţineau în mână ceva alb. Era un simplu lichen, un conglomerat de firişoare şi mici suprafeţe de materie vegetală alb-gălbui, care avea particularitatea – aşa cum ghicisem noi – de a fi fosforescent.

Ne-am continuat călătoria de studii cum îi plăcea lui Dinu să o numim, stingheriţi că nu aveam nici posibilitatea de a măsura timpul, având în vedere că ceasul anti-şoc, antimagnetic, anti-apă şi anti mai ştiu eu ce a lui Emil se făcuse ţăndări odată cu rostogolirea noastră dramatică în peştera în care – fără să o recunoaştem – eram de fapt prizonierii pământului.

Singurele noastre unităţi de măsură ne erau de ordin cu totul subiectiv şi anume: foamea şi oboseala. De fiecare dată când ne culcam ca să dormim – după aprecierea noastră 6 – 7 ore – timpul ce urma să se scurgă după această odihnă era „mâine”, iar timpul dintre două partide de somn, împărţit în două prin aşa-zisa „masă de prânzse numea „azi”.

O altă problemă care ne interesa îndeaproape era aprecierea distanţei parcurse de la plecarea noastră din extremitatea de sud a grotei şi a lacului, problemă în jurul căreia s-au purtat discuţii numeroase şi aprinse. Până la urmă s-a apreciat că distanţa ar putea fi de circa 10 – 15 kilometri, bazându-ne doar pe succesiunea popasurilor noastre făcute pentru odihnă, şi care, în limbajul nostru convenţional, reprezenta „noaptea”.

Trebuie să adaug că am făcut de mai multe ori focul, că peştele prins cu ajutorul lanternei a fost mâncat cu deliciu, prăjit la „proţap” pe o frigare improvizată, şi că am mai găsit numeroase bârne de lemn, plutind pe apă în vecinătatea malurilor, cu care ne-am împrospătat rezervele de „combustibil”.

Proveniența acestor bârne ne-a dat mult de gândit, dar evenimentele care au urmat într-o cadenţă rapidă ne-au adus şi dezlegarea cuvenită.

La un moment dat lacul s-a lărgit brusc spre dreapta. Ne-a atras atenţia din primul moment, o plajă cu nisip fin, care urca de la marginea apei spre o cavernă săpată în

malul de stâncă. Fundul cavernei, cercetat cu lanterna electrică, ne-a rezervat o surpriză uluitoare: am descoperit urme de foc, un număr însemnat de bolovani ciopliţi în chip de scaune şi câteva amfore conice de lut, rezemate de perete.

Am urmărit cu înfrigurare peretele de stâncă al peşterii de-a lungul unei cărări bătătorite printre bolovani şi bucăţi colţuroase de stâncă. O amforă! Am exclamat, cu emoţie… Încă una… După forma amforelor descoperite şi după gradul de putrezire al lemnelor găsite, ne-am dat seama că suntem pe urmele unui adăpost omenesc în fundul pământului cu multe secole în urmă.

Tăcuţi, stăpânindu-ne cu greu tulburarea, urmăream coturile potecii milenare care şerpuia înaintea noastră.

Barca a rămas singură trasă pe plajă, iar noi am început să urcăm, găurind întunericul cu lanterna până departe. La mijlocul pantei am găsit un fel de platou întins pe care, spre surprinderea noastră, am dat de un covor în întregime alb. Privindu-l cu atenţie, am băgat de seamă că nu aveam de-a face decât cu ciuperci obişnuite…

Ceva mai sus, pe un tăpşan stâncos, se ridica în faţa noastră un zid grosolan de piatră şi lespezi aşezate una peste alta. Acest zid, în formă semicirculară, închidea în acelaşi timp şi fundul peşterii, a cărei boltă se unea cu nivelul pământului într-o curbă descendentă destul de pronunţată. Zidul închidea un loc mare circular, având în mijloc un fel de altar din blocuri de piatră, cu mormane de cenuşă şi cărbuni în jur şi pietre arse de foc. Şiruri de amfore de mari proporţii erau înşirate la o parte.

Vechea mea pasiune arheologică se trezise de-a binelea. Dar şi băieţii îşi aminteau că, la vizita făcută cu ani în urmă la muzeul din Constanţa, în vara pe care-o petrecusem în tabăra de la Mamaia, văzuseră astfel de amfore. Grânele şi uleiurile, locuitorii cetăţilor pontice le depozitau în astfel de amfore, şi în aceste amfore le expediau cu corăbiile pe mare.

La o mică depărtare un alt zid mic de piatră forma un fel de despărţire a acestei tabere. Era poate o cameră de

sfat sau un depozit de provizii al celor ce s-au adăpostit aici. Cercetând-o cu băgare de seamă am găsit în câteva firide mai multe săbii scurte de fier, câteva pumnale şi capete de lănci, rămăşiţele unor cămăşi de zale şi două opaiţe de lut.

În alt colţ am descoperit un scut de lemn acoperit cu piele şi bătut cu plăci de aramă, câteva ghioage rupte şi trei vulturi de bronz care încununau pe vremuri stindardele legiunilor romane.

Într-o margine a cavernei, a apărut un şir de urne funerare, pline cu oase arse şi cenuşă, înşirate de-a lungul peretelui de stânci şi acoperite cu lespezi de piatră. Peste tot găseam în lumina tremurândă a lanternei noastre culcuşuri săpate în piatră, resturi de focuri, vase de lut ars întregi sau sparte, răspândite pe jos, un bocanc de piele groasă, arme frânte…

Dar marea descoperire am făcut-o abia mai târziu. În fundul peşterii, în spatele altarului, pe un perete neted şi lucios erau cioplite adânc un şir de litere romane. Emoţia noastră a ajuns la culme. Pe stânca din faţa noastră erau săpate două cuvinte:

ROXALES DACĂ

Eram gata să ne întoarcem spre barcă socotind că terminasem seria extraordinarelor noastre descoperiri, când Dinu ne arătă ceva mai sus de capetele noastre – deasupra colţurilor unor stânci mai înalte, *bolta unei hrube prăbuşite,* a unei galerii făcute de mâna omului, din arcada căreia căzuseră mai multe bucăţi de cărămidă.

Explozia de bucurie a băieţilor a fost atât de mare, încât cred că chiotele lor au răsunat până departe.

Numai eu repetam mereu tulburată: Roxales Dacă. Mi-am dat seama atunci că suntem pe punctul să dezlegăm taina inscripţiei descoperită la Histria cu aproape zece ani în urmă, că trebuia să aflăm de soarta dacului ce răsculase sclavii împotriva asupritorilor, cu secole în urmă.

O nouă consfătuire ţinută în întuneric lângă barcă ne-a făcut să luăm ultimele hotărâri. Trebuia în primul rând să ajungem cu orice preţ la deschizătura galeriei din

peretele grotei. Această galerie făcută de mâna omului – oricât de veche ar fi fost – judecând după formatul cărămizii care era de dimensiuni neobişnuite – trebuie să ducă în mod inevitabil la suprafaţa pământului. O vom urma cu înverşunare, chiar de ar fi să săpăm cantităţi enorme de pământ.

După scurt timp am făcut şi inventarul bagajelor noastre. Mai aveam două cutii de conserve, cinci pesmeţi şi trei baterii de schimb care intrau toate odată în interiorul lanternei. Situaţia era deci critică şi din acest punct de vedere.

După matură chibzuinţă, am făcut o baie în apa răcoroasă a lacului, am mâncat una din cutiile de conserve şi i-am tras câteva ore de somn bun. Aceste măsuri de prevedere le-am socotit necesare, bănuind dinainte că vom avea de trecut prin clipe de efort neobişnuit.

Încercările noastre de a ne ridica până la deschiderea galeriei prăbuşite ne-au fost încununate de succes. Este adevărat însă că ne-am chinuit mai multe ore săpând cu pioletul în peretele de stâncă pentru a putea forma nişte colţuri de care să ne agăţăm. Primul ajuns a fost Dinu, care a avut grija de a ancora cât mai puternic frânghia ce o adusesem de la barcă, de creasta unei stânci ce ieşea în afară. Datorită acestei frânghii escaladarea noastră s-a făcut în bune condiţiuni. Când Emil, care era deţinătorul lanternei, a ajuns şi el sus, am putut să ne uităm de-a lungul galeriei. Era nesfârşit de lungă şi se pierdea în întuneric ridicându-se într-o pantă lină. Nu era boltită cu cărămidă cum crezusem de jos, ci era săpată cu multă măiestrie într-un pământ de argilă, şi numai din loc în loc apăreau arcade de susţinere făcute din acea cărămidă subţire şi lată pe care o văzusem în bolta de la intrare.

Nici nu vă puteţi închipui ce luptă s-a dat atunci în sufletele noastre.

Aveam un dor aprig de a o lua la fugă de-a lungul acestui coridor întunecos care – ori şi ce s-ar fi întâmplat – trebuia să ne ducă la libertate, la aer şi la lumină. Totuşi

am ştiut să ne stăpânim şi, la imboldul meu, am coborât din nou în vagăuna din care ne ridicasem de câteva minute.

Descoperisem doar un extraordinar tezaur arheologic şi eram pe cale să dezlegăm o mare taină din trecutul unei cetăţi. Ceea ce descoperisem nu era oare ascunzătoarea ultimei rămăşiţe a armatei sclavilor răsculaţi sub comanda lui Roxales? Nu găsisem chiar armele, ultimele lor provizii şi chiar mormintele lor?

Comoara aceasta trebuia cercetată mai cu luare-aminte ca să putem da toate relaţiile necesare arheologilor atunci când vom ajunge iar la suprafaţa pământului. Căci eram siguri că vom ajunge.

Şi ne-am reîntors.

Nu mică ne-a fost surpriza când revenind la locul inscripţiei am descoperit în dosul unor stânci joase două schelete omeneşti. Ceea ce ne-a izbit în primul rând după ce ne-a trecut primul fior de groază – era poziţia lor. Erau culcate fiecare pe câte o parte, cu o mână sub cap şi cu cealaltă întinsă de-a lungul corpului, în atitudinea unui om bolnav sau care doarme.

Am dedus că trebuie să fie vorba de ultimii supravieţuitori din ceata lui Roxales, care răpuşi de răni, de lipsuri sau foame şi-au dat sfârşitul în acel ungher întunecos de peşteră fără să fie cine să-i mai îngroape ca pe tovarăşii lor de luptă.

Pe peretele de care era rezemat unul din schelete se aflau zgâriate în stâncă fraze întregi scrise cu litere romane. Rândurile erau stângace, strâmbe, literele disproporţionate între ele vădeau că au fost scrise sau de o mână mai stângace sau de o mână încleştată de disperarea morţii…

Ca întotdeauna Dinu a procedat metodic şi a căutat să memoreze exact tot ceea ce descoperisem. În ceea ce priveşte inscripţia lungă de pe zidul scheletelor a fost copiată întocmai cu toate că în unele locuri era abia vizibilă şi a trebuit să identificăm unele litere cu ajutorul pipăitului.

Aveam să aflăm mai târziu, atunci când textul inscripţiei a fost descifrat şi tradus în întregime de arheologi, ce însemnătate aveau rândurile zgâriate de luptătorii lui Roxales pe zidul de piatră al peşterii.

Inscripţia arăta că sclavii răsculaţi erau în legătură cu dacii chiar şi după ce au fost înfrânţi de către armatele mercenare ale oraşelor pontice tocmai prin aceste canale subterane retrăgându-se spre Dunăre. De acolo aveau de gând să treacă în Dacia ca să ceară ajutor de la fraţii lor liberi. Tot în această peşteră s-au retras şi au murit după ce au fost înfrânţi de oastea lui Nostratos Histriotul.

9

Cei trei vulturi de bronz, trofeele viteazului Roxales care-şi apărase libertatea împotriva legiunilor romane, am hotărât să le luăm cu noi.

Dar când eram mai absorbiţi în inventarierea comorilor găsite, un incident grav ne-a umplut de spaimă. Lanterna noastră, aşezată cu lentila în sus pe unul din ziduri, a căzut şi s-a stins.

Rămaşi în întuneric Dinu ne anunţă cu voce calmă:

— Dacă nu s-a ars becul lanternei suntem salvaţi.

9

Rămâne doar să mai găsim barca. Acolo avem ultimele trei baterii de rezervă.

Am coborât toţi trei cu mare greutate, pe bâjbâite.

Când am ajuns la mica plajă am intrat cu picioarele în apă, căutând pe bâjbâite barca, fiindcă nu ştiam în ce parte se găseşte. Am trecut prin câteva clipe de încordare cumplită. Nu găseam barca.

Deodată un strigăt de bucurie izbucni din stânga mea. Era vocea lui Emil care o găsise. Minutele se scurgeau greu. Şi poate nici Dinu nici eu nu l-am fi găsit cu uşurinţă cu toate apelurile lui repetate, dar o luminiţă a licărit în întuneric şi apoi un punct roşu mi-a arătat unde să-mi îndrept paşii. Emil, ca să ne arate locul unde se afla, a avut inspiraţia fericită să aprindă o ţigară.

Becul nu era ars. Lanterna, odată încărcată, şi-a trimis din nou săgeţile de lumină la asaltul întunericului.

Urcând pe mal, Dinu a măturat tot orizontul cu un mănunchi de raze. Fără să mai pierdem vremea, am pornit la asaltul hrubei salvatoare.

kick

Intrarea prin galerie s-a făcut din ce în ce mai anevoie. Cu cât urcam mai sus, apropiindu-ne de suprafaţă, simţeam cum ne lipseşte aerul. Am trecut peste nenumărate mormane de pământ prăbuşite din bolta galeriei. De câteva ori dărâmăturile erau atât de multe, încât de abia am putut trece peste ele, târându-ne pe brânci.

Nu ştiu cât timp am mers aşa în neştire. Capul îmi vâjâia, îmi zvâcneau tâmplele şi lipsa de aer mă ustura tot mai rău pe piept la fiecare răsuflare. De abia mă mai ţineam pe picioare. Nu ne pierdeam totuşi curajul. Faptul că eram la doi paşi de aer şi lumină, ne făcea să ne încordăm ultima picătură de energie. Ştiam că ne apropiem de sfârşit. Pe pereţi începuse să apară urme de umezeală. Deodată în faţa noastră a apărut un zid. Un zid din aceeaşi cărămidă lată şi subţire din care erau făcute şi arcadele, care erau acum din ce în ce mai dese.

— Ultima noastră încercare, şopti şuierând extenuat Dinu.

Din fericire aveam pioletul la noi. Această sculă credincioasă a celor ce se urcă pe munte ne-a fost salvatoare nouă, celor ce veneam din străfundurile pământului.

Ca să ne putem strecura dincolo de zid nu a fost o treabă uşoară. Cărămida era atât de întărită încât săreau scântei când o loveam cu ascuţişul pioletului, iar forţele noastre istovite şi lipsa de aer deveneau din ce în ce mai slabe…

În sfârşit, am reuşit!

În partea cealaltă galeria îşi continua tunelul săpat cu îngrijire în stâncă şi un suflu de aer proaspăt ne-a izbit în faţă. Cu toate acestea am constatat în scurt timp că galeria era înfundată la capătul opus. Atunci de unde venea aerul curat pe care îl respiram cu toţii cu nesaţ?

Avansând cu precauţiune, am găsit ceva mai înainte un puţ care se deschidea la picioarele noastre. Am aruncat în el o piatră desprinsă din perete şi am auzit cum a căzut în apă. Cercetând cu lanterna, luciul apei de sub noi se vedea foarte bine.

Cu multă prudenţă, am coborât unul câte unul. Ne aflam într-o nouă galerie, săpată în acelaşi fel în piatră, dar care era orientată în altă direcţie decât aceea prin care mersesem până acum. Şi în plus era plină cu apă. Fundul, care nu era perfect orizontal, făcea ca apa să ne ajungă când până la genunchi, când până la brâu…

Şi totuşi avansam. Emil sonda apa la fiecare pas cu coada pioletului, ca să nu cădem în vreo groapă, iar Dinu ţinea lanterna, îndreptându-i fascicolul spre întunecimea tunelului din faţa noastră.

9

Am mers aşa multă vreme, fără să mai putem aprecia nici timpul, nici direcţia.

Ştiu precis însă că la un moment dat am simţit un aer sărat de mare că îmi pătrunde până în fundul plămânilor. N-am apucat însă să împărtăşesc această constatare şi celorlalţi, că un gest scurt al lui Emil ne-a oprit pe loc. Din depărtare, adus de ecoul galeriei, se auzeau distinct paşii unor oameni înaintând prin apă.

Am pornit-o de astă dată mai repede prin apa care ne pătrunsese de mult prin trenduri, până-n oase, vrând să aflăm mai curând despre ce este vorba. Aşteptarea asta chinuitoare ne-a fost însă de scurtă durată. După un cot al galeriei am zărit licărind în fund flacăra pâlpâindă a unei lămpi de miner.

— Cine e? strigarăm deodată cu vocea întretăiată.

— Oameni buni! se auzi clar din celălalt capăt al galeriei.

Era echipa de arheologi[2] care cerceta catacombele

2Este vorba de echipa de arheologi care au început în 1962 cercetarea amănunţită a vechilor catacombe de sub oraşul Constanţa. Din cauza apei de infiltraţie care inunda o parte din galerii s-a făcut apel la electropompe furnizate de BUT-TCEH Constanţa, în acelaşi an.

oraşului Constanţa şi care fără să vrea venise în ajutorul nostru.

Afară era un soare orbitor. Aerul aducea un mănunchi de miresme învolburat de briza mării. În faţa noastră, la numai câţiva metri valurile se spărgeau graţios, aruncând în văzduhul albastru spuma lor albă. Deasupra lor pescăruşii veneau parcă spre noi ca să ne ureze bun sosit...

Iar eu auzeam o voce cunoscută care şoptea: nu-i nimic. Pornim altă dată după somnul uriaş. Nu se poate să nu-i dăm de hac. Bârlogul lui trebuie să fie tot acolo unde am spus. Era vocea lui Cernega.

Problema catacombelor Constanţei n-a fost pe deplin rezolvată. Cele câteva crâmpeie redescoperite şi pe cale de asanare nu constituie decât o verigă în lanţul acestor lucrări excepţionale. În general linia principală a catacombelor are direcţia nord-sud. Ea ieşea departe de zidurile cetăţii Tomis în direcţia promontoriului de la Tataia. Dovada o fac urmele de catacombe orientate nord-sud, găsite în partea de nord-est a oraşului, urme găsite la construcţia multor case, din cele ce se ridică acum, sau au fost ridicate mai de curând.

Golful format de actuala plajă „Muncitorul” nu exista acum două mii de ani. Catacombele de la portul Tomis treceau înainte de-a lungul malului pe sub fosta stradă Cărămidari, azi prăbuşită în panta dinspre mare, şi ieşea la Tataia-Pescărie.

În interiorul oraşului au existat diferite ramificaţii identificate pe malul portului, între poarta Nr. 1 şi silozul genovez la faimosul mozaic la întretăierea bulevardului Republicii cu strada Căderea Bastiliei, pe stradaMangaliei etc.

Este posibil ca una din ramificaţiile dinspre nord pornită din interiorul zidurilor cetăţii (paralele cu actualul bulevard al Republicii) să depăşească lacul Tăbăcăriei prin partea lui stângă şi să ajungă în dreptul lacului Siut-Ghiol pe sub coama de deal de la apus de aceste lacuri peste care încalecă şoseaua Constanţa-Ovidiu.